

İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Konulu Çalışmalara Genel Bakış: Bir Meta Sentez Çalışması

Ayça Kartal¹

Öz

Bu çalışmada ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki çalışmalara ilişkin araştırmaların mevcut durumunun analizinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma, nitel verilerin yorumlanması ve değerlendirilmesinin temel alındığı, bu çalışmaların yine nitel bir yaklaşımla ele alınarak sonuçlarının derinlemesine irdelendiği, benzerlik ve farklılıklarının ortaya konulduğu meta sentez çalışmasıdır. Araştırma verilerinin toplanmasına 10 Ekim 2017 tarihinde başlanmış, veri toplama süreci makalenin tamamlanmasına kadar geçen süre zarfında (30 Haziran 2018) devam etmiş, yayımlanan yeni çalışmaların da verilere dâhil edilmesine özen gösterilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların konu alanlarına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, program değerlendirmesi, konu ya da ünite bazlı çalışmalara ilişkin incelemeler ile değer eğitime yönelik çalışmaların olduğu görülmüştür. Özellikle Sosyal Bilgiler program incelemeleri ile ilgili elde edilen sonuçlarda 1'den 5'inci sınıflara kadar program geliştirme öğeleri açısından inceleme çalışmalarının olduğu görülmüştür. Ayrıca ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik nitel çalışmaların çoğunlukla eylem araştırması, durum çalışması ve fenomenolojik desende temellendiği görülmüştür. Gömülü teori/kuram oluşturma ve etnografik desende çalışmaların azınlıkta olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmaların veri analiz süreçlerine ilişkin sonuçlarda içerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerinin ön planda olduğu görülmüştür. Öte yandan incelenen çalışmaların birçoğunda analiz yöntemlerinin belirtilmediği tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi çalışmalarında programın sahada uygulamasına dönük çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler

Sınıf Eğitimi
Sosyal Bilgiler
Meta Sentez
İlkokul
Sınıf Öğretmeni

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 17.04.2019
Kabul Tarihi: 20.11.2019
Elektronik Yayın Tarihi: 27.04.2020

DOI: 10.15390/EB.2020.8678

¹ Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, a.kartal@alparslan.edu.tr

Giriş

Dünyanın sorunlarının tartışıldığı, farklı sektörlerin CEO'larının bir araya geldiği World Economic Forum'da 2018 yılı Ocak ayında yapılan konuşmalarda fütüristlerin bir ön görüşü dikkat çekmektedir: 2030 yılında robotlar 800 milyon iş yerini alabilir (URL1, 2018). İnsan yaşamının neredeyse tüm alanında (eğitimde özellikle yaşam boyu öğrenme, formal eğitim gibi alanlarda ve disiplinler arası çalışmalarda disiplinleri bir araya getirmede) yapay zekânın önemli bir yer kapladığı; eğitimin, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme açısından önemli bir gereklilik olduğu (Surendra, 2014) günümüzde, özellikle insan eğitiminin önemine değinen uzmanlar (Becker vd., 2017; Tuomi, 2018), gelecekte robotların öğretmenlerin yerini alacağına yönelik Avrupa Birliği Bilim Politikaları Raporu ve İrlanda Eğitim Yılı Raporu'nda ve yine World Economic Forum 2018'de tahminlerde bulunmuşlardır. Eğitim tüm ulusların sosyal hastalıklarını iyileştirme ve ulus inşasını ilerletme yönüyle değerlendirildiğinde, kaliteli öğretmenlerin hazırlanmasının, küresel bir endişe kaynağı olduğu söylenebilir (Goodwin ve Kosnik, 2013). Öte yandan hâlâ cevaplanmamış sorular da mevcuttur: Motivasyonu düşük otoriteye saygı duymayan öğrencilere robot bir öğretmen ne kadar fayda sağlayabilir ya da başka bir ifade ile duyguların önemli olduğu, öğretmenliğin yüreğe dokunmak olarak ifade edildiği eğitimde (Tüfekci ve Ural, 2015), duyguları olmayan robot öğretmenler öğrencilerinin yüreklerine ne kadar dokunabilir?

Öğretmen, öğrencilere sosyal ve duygusal yönden rol model olan kişi olarak tanımlanmaktadır (Bernard, 2004). Öğretmenlik mesleğinde "yüreğe dokunmak" eyleminin en önemli aşaması olarak da ifade edebilecek olan sınıf öğretmenliği ise toplumun mühendisliğinin yapıldığı alan olarak ifade edilmektedir (Atanur Baskan, Aydın ve Madden, 2006). İlkokul öğretmenliği ders araç gereçlerinin ve öğretim yöntemlerinin seçimi ve kullanılması, etkinliklerin belirlenmesi, sınıf ortamının düzenlenmesi gibi mesleki sorumluluklar gerektirmesinin yanında, insan kişiliğini temellendirecek daha üstün öğretmen niteliklerini zaruri kılmaktadır (Albu, 2015; Cerit, 2008; Jaiyeoba, 2011; Tekişik, 1998). Bu üstün öğretmen nitelikleri OECD raporunda detaylıca açıklanmış, özellikle iş birliği, teknolojiyi kullanma, yaratıcı ilişkiler vb. alanlara vurgu yapılmış (Schleicher, 2012) ve tüm bunlara ek olarak öğretmen nitelikleri son yıllarda yapılan araştırmalarla (DeAngelis ve Presley, 2011; Gudmundsdottir ve Hatlevik, 2018) da ön plana çıkarılmıştır. Özpınar ve Sarpkaya (2010) ilkokulda görev yapan sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim ortamı ve konu içeriklerinin ötesinde, bireyin yaşamında etkililiğini gösteren uzmanlığı karşılayan bir mesleği icra ettiklerini ifade etmişlerdir.

İlkokul, içerisinde Türkçe, Fen Bilimleri, Matematik, Görsel Sanatlar, Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Müzik, Sosyal Bilgiler vb. disiplinleri barındıran, çocuğun gerçek yaşama hazırlandığı dönemdir. Bu dönemde çocuğun her yönden gelişiminin hızla gerçekleşmesi ile bilim, sanat ve sosyal konuların da artık toplum hayatına adapte olacak çocukta temellendirilmesi söz konusudur. 1970 yılında Sosyal Bilgiler eğitiminde Vatandaşlık Aktarımı, Sosyal Bilimler, Yansıtıcı Sorgulama olmak üzere Barth ve Shermis tarafından üç geleneksel yaklaşımın vurgulanması ile birlikte, bu dersin öğretiminin önemine dikkat çekilmiş ve toplumu şekillendirmedeki önemi vurgulanmıştır (Barth ve Shermis, 1970). Bu üç yaklaşımda "vatandaşlık aktarımı" olarak ifade edilen Sosyal Bilgiler dersi, farklı disiplinlerden aldığı bilgi ve becerilerle kendini hayata hazırlayan çocuğun "topluma iyi/faydalı insan" olması için sınıf öğretmenliği eğitiminde de öne çıkmaktadır (Seefeldt, Castle ve Falconer, 2014). Bireyin iyi vatandaş olarak yetişmesi, karakter ve kişilik gelişiminde değerler eğitimi ve bunu akademik bilgi, beceri ve donanımı ile harmanlayarak yapabilmesinin ilk adımı Sosyal Bilgiler dersi ile başlamaktadır (Seefeldt vd., 2014). Nitekim Sosyal Bilgiler, yapısı itibarıyla farklı disiplinleri bünyesinde barındıran; vatandaşlık aktarımı, sosyal bilim ve yansıtıcı araştırma olarak üç farklı öğretim boyutunda incelenen bir ders olarak ifade edilmektedir (Barr, Barth ve Shermis, 2013). Öte yandan National Council for the Social Studies (NCSS, 2009), ilkokullarda yapılacak öğrenme ve öğretme etkinliklerinin anlamlı, bütünleştirici, değer temelli, ilgi çekici ve aktif olması gerektiğini belirtmektedir. Sosyal Bilgiler eğitiminde ele alınan, bireyin vatandaş olarak sorumluluklarının bilincinde olmasının topluma etkisi ve yaşamda karşılaştığı problemlerin çözümünde üst düzey düşünme becerilerini işe koşarak toplumu yönlendirmesi, toplumsal bütünleştirmeyi sağlamada önem arz etmektedir (Garwood, McKenna,

Roberts, Ciullo ve Shin, 2019; Huck, 2019). Bu noktada sınıf eğitimi içerisinde yer alan Sosyal Bilgiler dersi çalışmalarının önem arz ettiği söylenebilir.

Sosyal Bilgiler dersi geçmişten günümüze çok farklı dönemlerde ve kapsamda eğitim içinde yer almıştır. Genel bir özetleme yapılacak olursa özellikle Türk tarihinde devlet yönetimi, halkın yaşayışı, insan yetiştirme vb. üzerine önemli bir eser olan Orhun Kitabeleri, özünde insan yetiştirme, Türk kültür ve yaşayışı, vatandaşlık ve tarih eğitimi de veren, Sosyal Bilgiler dersinin dayandırılacağı bir eser olarak ifade edilebilir (Yalçınkaya ve Uslu, 2015). Sosyal Bilgiler dersi açısından incelendiğinde, Fatih Sultan Mehmet'in kurduğu Sahn-ı Seman medreselerinde aldığı eğitimden sonra eğitim çalışmalarına farklı şehirlerde ve kademelerde devam eden önemli ilim adamlarından Kınalızade Ali Efendi'nin yazmış olduğu Ahlâk-ı Alâî adlı eserin zamanın koşullarına göre iyi vatandaşta bulunması gereken değerlerden bahsetmiş olduğu, bu değerleri çocukluktan devlet yöneticiliğine kadar detaylıca irdelediği görülmektedir (Çürük, 2015). Bu çerçevede bakıldığında isim olarak "Sosyal Bilgiler" ibaresi geçmesi bile şu anki Sosyal Bilgiler eğitimi kapsamında yer alan konuların tarih boyunca insan yetiştirme üzerinde durduğu görülmektedir. "Sosyal Bilgiler" ders olarak ifadesini ilk defa ABD'de 1916 yılında bulmuş, NCSS (ABD Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi) 1994 yılında müfredat standartlarını belirlemiştir (Bilgili, 2010; Tassinari, 1974). Türkiye'de ise "Sosyal Bilgiler" dersi ilk kez bu isimle 1968 yılında okutulmaya başlanmıştır. Bu tarihten sonra günümüze kadar çağın gereklilikleri doğrultusunda programda meydana gelen değişikliklerle dünyada ve Türkiye'de Sosyal Bilgiler eğitimi çalışmaları şekillenmiştir. Bu çalışmalar incelendiğinde özellikle son on yılda Sosyal Bilgiler eğitimine ilişkin kitap ve program inceleme çalışmaları (Brophy ve Alleman, 2009; Chu, 2017; Coşkun Keskin ve Keskin, 2009; Çatak, 2015; Kaz, 2013; Koçoğlu, 2012; Ünal ve Özmen, 2012), farklı yöntem ve tekniklerin Sosyal Bilgiler dersinde uygulanmasına ilişkin farklı sınıf seviyelerinde yapılan çalışmalar (Alarcon, Holmes ve Bybee, 2015; Bolat, 2016; Campbell, 2016; Johnson, Liu ve Goble, 2015; Mobley ve Fischer, 2014; Nayci, 2017; Selanik Ay, 2010; Sell ve Griffin, 2017), Sosyal Bilgiler dersine ilişkin farklı konu ve kavramlar hakkında öğretmen, öğrenci ve öğretmen adaylarının görüşlerinin alındığı çalışmalar (Bal İncebacak ve Tangülü, 2015; Bozkurt, 2013; Brownlee, Scholes, Walker ve Johansson, 2016; Coşkun, 2011; Gülmüş, 2015; Şeyihoğlu ve Kartal, 2010; Ucus, 2018) görülmektedir. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde (ulusal ve uluslararası) sadece ilkökul Sosyal Bilgiler dersinde yapılan çalışmaların nitel bir analizinin sunulduğu çalışmalara rastlanmamıştır. İlgili literatürde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde ulusal ve uluslararası indeksli dergilerdeki çalışmaların betimsel analizinin sunulduğu bir çalışmada bu çalışmaların nitel boyutunun incelenmesine dair öneride bulunulmuştur (Akaydın ve Kaya, 2015). Dolayısıyla bu araştırmanın ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi üzerine yapılacak ilk meta-sentez araştırması olduğu söylenebilir.

Özellikle ilkökul eğitiminde yapılan çalışmaların, toplumu şekillendiren çocukların eğitime yön vereceği düşünülmektedir. Dolayısıyla çağın yöneliminin belirleneceği düşünüldüğünde bu alanla ilgili yapılan çalışmaların analizinin yapılması ve araştırmaya yönelik ihtiyaçların belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu noktada özellikle ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan nitel çalışmaların önemli olduğu söylenebilir. Nitekim sosyal bilimlerin önemli bir alanı olan Sosyal Bilgiler dersinin farklı disiplinleri bir araya getiren ve insanın yetişmesini ele alan yapısının incelenmesinde yine insanın bilgiyi nasıl anlamlandırdığı, farklı bakış açılarının oluşturduğu zengin yelpazeyi ortaya çıkarmak üzerine temellenen nitel çalışmaların önemli olduğu söylenebilir. İlkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi araştırmalarının çeşitlendirilmesinin, daha nitelikli ve kapsamlı çalışmaların yapılmasının sadece ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimini geliştirmekle kalmayacağı gibi ilkökulda yapılacak çalışmaların çağın gerekliliğine uygun olmasına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmaların yıllara göre dağılımı, çalışma gruplarının özellikleri, çalışmaların sınırlılıkları, amaçları, yöntemleri, veri toplama araçları ve sonuçlarının bütüncül bir bakış açısıyla sunulmasının bu alanda çalışanlara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Bu çerçevede araştırmanın amacı genel olarak, ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki çalışmalara ilişkin araştırmaların mevcut durumunun meta sentez yoluyla ortaya konmasıdır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın temel problemi "İlkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki

araştırmaların mevcut durumu nasıl şekillenmektedir?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmanın temel problemi çerçevesinde cevap aranacak alt problemler şu şekildedir:

- İlkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanında yapılan çalışmaların konu alanları nasıl çeşitlilik göstermiştir?
- İlkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanında yapılan çalışmalarda seçilen yöntemler (araştırma deseni, çalışma grubu seçimi, veri toplama araçları) nasıl çeşitlilik göstermiştir?
- İlkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanında yapılan çalışmalarda veri analiz sürecinin (veri analiz yöntemleri, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları) nasıl şekillendiği nasıl cevaplanmaktadır?
- İlkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanında yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar nasıl şekillenmiştir?
- İlkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanında yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlara yönelik öneriler nasıl şekillenmiştir?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Türkiye’de ve dünyada ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi kapsamında nitel yaklaşıma dayalı 2008-2018 yılları arasında yapılmış (son on yıldaki) 41 çalışma ile sınırlıdır. Ayrıca araştırma, seçilen veri tabanlarında yapılan tarama ile sınırlıdır. Literatür taramasında karma yönteme dayalı yapılan ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi çalışmalarının da mevcut olduğu görülmüştür. Ancak karma yöntem çalışmalarında nitel verilerin nicel verilere bağlı olması ve bu çalışmada da sadece nitel yaklaşımla üretilen çalışmaların ele alınması sebebiyle karma yöntem çalışmaları araştırma kapsamının dışında tutulmuştur. Ek olarak bu çalışma Türkçe ve İngilizce dillerinde yapılan çalışmalar ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Nitel çalışmada araştırmacı, bireylerin ya da grupların atfettiği anlamları keşfetme ve anlamaya dönük bir yaklaşım benimseyerek, tümevarımsal üsluba, bireysel anlama odaklanmaya ve bir durumun karmaşıklığını yorumlamaya önem vermektedir (Creswell, 2014). Dolayısıyla nitel çalışmalarda veri analizi, toplanan verilerin değerlendirilmesindeki ihtiyaca göre şekillenmektedir. Bu durum içerik analizi çalışmalarında da görülmektedir. İçerik analizi çalışmaları en genel manada meta analiz, meta sentez (tematik içerik analizi) ve betimsel içerik analizi olmak üzere sınıflandırılmıştır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Bu araştırma nitel verilerin yorumlanması ve değerlendirilmesinin temel alındığı, bu çalışmaların yine nitel bir yaklaşımla ele alınarak sonuçlarının derinlemesine irdelendiği, benzerlik ve farklılıklarının ortaya konulduğu (Polat ve Ay, 2016) meta sentez çalışmasıdır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasına 10 Ekim 2017 tarihinde başlanmış, veri toplama süreci makalenin tamamlanmasına kadar geçen süre zarfında (30 Haziran 2018) devam etmiş, yayımlanan yeni çalışmaların da verilere dâhil edilmesine özen gösterilmiştir. Bu çerçevede öncelikle ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili kaynaklara ulaşılabilecek anahtar kelimeler İngilizce ve Türkçe olarak belirlenmiştir. Türkçe olarak "İlkokul", "İlköğretim", "Dördüncü Sınıf", "Sosyal Bilgiler Eğitimi" kavramları kullanılırken, İngilizce literatür taraması için "Primary School", "Elementary School", "K-12", "Fifth Class", "Fourth Class", "4th Class", "Social Studies Education" olmak üzere anahtar kelimeler belirlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilecek çalışmalar EBSCOhost, YÖK Ulusal Tez Merkezi, TÜBİTAK ULAKBİM Dergipark, ELSEVIER Scopus, JSTOR, ProQuest Dissertations&Theses, SAGE Premier Journals, Palgrave Macmillan Journals, SpringerLink, Taylor & Francis ve Wiley veri tabanlarından seçilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen kaynakların belirlenen konu başlığında makale, tez ya da bildiri çalışması olmasına dikkat edilmiştir. Erişime açık olmayan ya da tam metnine ulaşılamayan çalışmalar araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırma yapılırken bildiri olarak sunulan kimi çalışmaların aynı başlıkla tez ya da makalelere dayanak oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu tür çalışmalarda tekrara düşmemek adına çalışmaların makale hali dikkate alınmıştır. Tarama sonucu elde edilen çalışmaların 2008-2018 yılları arasında olmasına dikkat edilmiştir. Özellikle son on yılda ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki değişim ve gelişimin tespit edilmesi, bu alanda yapılan çalışmaları takip etmek

isteyen öğretmen ve araştırmacılara bilgi sağlanması amaçlanmıştır. Çalışmalar seçilirken 2008-2012 yılları arasında Türkiye’de yapılan çalışmalarda ilköğretim birinci kademe Sosyal Bilgiler eğitimine dördüncü sınıf ve beşinci sınıflarla yapılan çalışmalar da dâhil edilmiştir. 2012-2018 yılları arasında ise Türkiye’de yapılan çalışmalar için eğitim sisteminde yapılan değişiklik sebebi ile sadece ilköğretim dördüncü sınıf öğrencileri ile yapılan çalışmalar dâhil edilmiştir. Yurt dışında yapılan çalışmalarda ise ilköğretim kapsamına alınan sınıf düzeyleri dikkate alınarak çalışmaların seçilmesine özen gösterilmiştir. Bu çalışmalara ek olarak ilköğretimde Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili üniversite düzeyinde sınıf öğretmeni adayları ve mesleki olarak sınıf öğretmenleri ile yapılan çalışmalar da çalışma kapsamına alınmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları ile birlikte sınıf öğretmeni adayları ve sınıf öğretmenlerinin dâhil edildiği karma çalışmalar araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Tüm bu işlemlerden sonra elde edilen 26 makale ve 15 tez çalışması ile araştırma yürütülmüştür. Bu çalışmalardan 13’ü Türkçe, 28’i İngilizce yabancı literatürde yer alan çalışmalardır. Çalışmalara ilişkin genel bilgiler Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1. Çalışmalara İlişkin Genel Bilgiler

Yıllar	Makaleler			Tezler		
	SSCI	ISI	Uluslararası Diğer	Ulusal	Yüksek Lisans	Doktora
2008	-	-	-	-	-	-
2009	SM4	-	UTM8	-	TZYL26	-
2010	SM2	-	-	-	-	TZD25
2011	-	-	-	-	TZYL22	-
2012	-	-	UTM9, UTM10, UM11, UTM12	-	-	UTZD40, UTZD41, UTZD36, UTZD37
2013	-	-	UTM27, UTM14	-	TZYL21	UTZD38
2014	-	-	-	-	TZYL24	-
2015	SM5	ISI19, ISI20	UTM7, UTM13, UTM34	UM3	TZYL15, TZYL16	-
2016	SM1	ISI18, ISI32	UTM33	TRM6	-	TZD23, UTZD35, UTZ39
2017	-	ISI17	UTM29, UTM30, UTM31	-	-	-
2018	-	ISI28	-	-	-	-

(SSCI Makale: SM; ISI Makale: ISI; Uluslararası-TR Dizin İndeksli Makale: UTM; Ulusal-TR Dizin İndeksli Makale: TRM; Uluslararası İndeksli Makale: UM; Ulusal Yüksek Lisans Tezi: TZYL; Ulusal Doktora Tezi: TZD; Uluslararası Doktora Tezi: UTZD)

Verilerin Analizi Süreci, İnanlılık ve Tutarlılık

Araştırmada tümevarımsal içerik analizi benimsenmiştir. Bu çerçevede öncelikle araştırmaya dâhil edilen çalışmaların toplu bir özet halinde sunulabilmesi adına bir tablo hazırlanmıştır. Veri tabanlarından elde edilen çalışmalar tek tek okunmuş, araştırma problemi ve alt problemleri dikkate alınarak bu tabloda özetlenmiştir. Oluşturulan tabloda araştırmanın kod adı, yılı, türü (makale/tez), konusu, amacı, yöntemi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları, sonuçları gibi başlıklar yer almıştır.

Tablo 2. Verilerin Özetlenmesi İçin Oluşturulan Tablo

Yayın Kodu	Yayın Yılı	Çalışma Grubu/Sayı	Konu	Çalışmanın Önemi/Amacı	Desen	Veri Toplama Aracı	Veri Analiz Yöntemi	İnanlılık ve Tutarlılık	Sonuçlar
------------	------------	--------------------	------	------------------------	-------	--------------------	---------------------	-------------------------	----------

Çalışmalar başlıklarına göre kod isimlerle adlandırılmıştır. Bu isimlendirmede çalışmalar öncelikle tez ve makale olmak üzere sınıflandırılmış, daha sonra tezler kendi içerisinde yüksek lisans ve doktora; makaleler ise ulusal, uluslararası, SCI ve ISI olmak üzere düzenlenmiştir. Buna göre oluşturulan sınıflandırma şu şekildedir:

Tablo 3. Çalışmaların Kodlanması İçin Oluşturulan Sistem Örneği

Çalışma Türü	Kod
SSCI Makale	SM
ISI Makale	ISI
Uluslararası-TR Dizin İndeksli Makale	UTM
Ulusal-TR Dizin İndeksli Makale	TRM
Uluslararası İndeksli Makale	UM
Ulusal Yüksek Lisans Tezi	TZYL
Ulusal Doktora Tezi	TZD
Uluslararası Doktora Tezi	UTZD

Çalışmalar yaklaşık beş aylık bir zaman diliminde incelenmiştir. İncelenen her çalışma ile ilgili notlar oluşturulan tabloya, bilgisayar üzerinde aktarılmıştır. Okunan tüm çalışmalarla ilgili gerekli notlar alınmış, çalışmalarla ilgili veri kaybı olmaması adına veriler farklı tarihlerde araştırmacı tarafından tekrar tekrar analiz ve kontrol edilmiştir. Analizi yapılan her bir veri için bir kod belirlenmiştir (Tablo 3). Bu kodlar, çalışma türlerinin Türkçe karşılıklarının baş harfleri birleştirilerek oluşturulmuştur (Örneğin, SSCI Makale=SM). Uluslararası çalışmalar için çalışma türlerinin başına Türkçe baş harfleri birleştirilerek "U" ile ifade edilmiştir. İlgili kodlar temalar halinde sunulmuştur. Ayrıca çalışmalara ilişkin kod ve temaların oluşturulması süresince Sosyal Bilgiler ve Coğrafya Eğitimi alanında nitel araştırmalar yürüten bir uzman ve Sınıf Eğitimi alanında nitel çalışmalar yürüten bir uzmandan da destek alınmıştır. Oluşturulan kod ve temalar uzmanlarla paylaşılmış ve uzman görüşü alınmıştır. Bu çerçevede araştırmacının ilk olarak 28.04.2018 tarihinde oluşturduğu kod ve temalar üzerinde, uzman görüşleri de dikkate alınarak 19.06.2018 tarihinde ekleme ve düzenlemeler yapılmış (Çalışma türleri indeks ve tez türüne göre yeniden sınıflandırılmış; araştırmaya örnekleme seçimi başlığı eklenmiş; analiz, veri toplama araçları ve çalışma grubu tek bir başlık altında toplanmış, sonuçlara ilişkin oluşturulan kod ve temalarda değişiklikler yapılmış; desenlere ilişkin tabloda araştırma deseni belirtilmiş-belirtilmemiş şeklinde iki farklı sınıflama eklenmiş; çalışma grubuna ilişkin verilerde tema değişikliğine gidilmiştir.). Bu konuya ilişkin süreç Tablo 4'te ifade edilmiştir.

Tablo 4. Veri Toplama ve Analiz Süresince Yapılan İşlemler

Tarih	Yapılan İşlem
10.10.2017	Veri tabanlarının taranmaya başlaması
12.04.2018	Veri tabanlarının tarama çalışmasının sona ermesi
15.04.2018	Veri analizine başlanması
28.04.2018	İlk kod ve temaların oluşturulması ve uzman görüşüne sunulması
02.06.2018	Uzman görüşü dönütlerinin alınması ve uzman görüşleri doğrultusunda düzeltmelere başlanması
19.06.2018	Kod ve temalara ilişkin uzman görüşü doğrultusunda ekleme ve düzenlemelerin yapılması
30.06.2018	Veri tabanlarının son kez taranması ve güncel eklemelerin yapılması
24.12.2018	Uzman görüşleri doğrultusunda kod ve temalara son şeklinin verilmesi ve bulguların sunulması

Bulgular

Bu başlık altında çalışmaya ilişkin bulgular her bir alt problem için ayrı ayrı sunulmuştur.

İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Konu Alanlarına İlişkin Bulgular

Tablo 5'te araştırmanın birinci alt probleminde ifade edilen ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların konu alanlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Konu Alanları

Tema	Kod	Çalışmalar
Program İncelemesi/Değerlendirilmesi	Tüm Programlar (1-5. Sınıf)	UM3, SM4, SM5, UTZD39
	Eleştirel Düşünme Standartları	ISI32
	Demokrasi	UTM10
	Aile	UM11
	Çocuk Edebiyatı/Literatürü	UTZD40
Konu/Ünite Bazlı Çalışmalar	Temel Eğitimde Sosyal Bilgiler	UTZD38
	Yerel Toplum Çalışmaları	TZD25
	Göç	UTM29
	Tarih Konuları	TZYL16
	Küresel Vatandaşlık	UTM31
	Sivil Toplum Kuruluşlarından (STK'lardan)	UTM33
	Yararlanma	
	Kültürel Eğitim ve Miras	UTZD36
	Günlük Yaşamda Teknoloji	UTM7
	Küresel Eğitim	TZYL21
Değer Eğitimi	Öğretmen Görüşü	TZYL15, UTM27
	Sorumluluk/Tarihsel Miras	TZYL22
	Barış Eğitimi	UTM8
	Aile	UTM9
	Kritik Değer Paradigması/Etkin Vatandaşlık	SM1
Becerilere İlişkin Çalışmalar	Yaratıcı Düşünme	ISI28
	Karar Verme	UTZD37
	Disiplin Okuryazarlığı	ISI18
	Görsel Okuryazarlık Uygulaması	ISI19
	Tarihsel Düşünme	UTZD41
Yöntem/Teknik	Zihin Haritalama	SM2
	-	ISI20
	Birincil Kaynaklardan	ISI17
	Münazara Konusu Belirleme	TRM6
Kavram Öğretimi	Portfolyo Kullanımı	TZYL24
	Kültür	TZYL26
	Çokkültürlülük ve Demokrasi	UTM30
	-	TZD23
Literatür Taraması (program)	Meta Sentez	UTM34
	Öğretmen Özerkliği (Testlerde-Sınavlarda)	UTZD35
Kavram Yanılgılarının Tespiti	Doğal Afetler	UTM12
	Vatandaşlık Bilgileri	UTM13

Tablo 5 incelendiğinde ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitimi çalışmalarının konu çeşitliliği *Program İncelemesi/Değerlendirilmesi*, *Konu/Ünite Bazlı Çalışmalar*, *Değer Eğitimi*, *Becerilere İlişkin Çalışmalar*, *Yöntem/Teknik*, *Kavram Öğretimi*, *Literatür Taraması (program)* ve *Kavram Yanılgılarının Tespiti* temaları

altında toplandığı görülmektedir. Bunlardan *Program İncelemesi/Değerlendirilmesi* teması altında “Tüm Programlar (1-5. Sınıf)”, “Eleştirel Düşünme Standartları”, “Demokrasi”, “Aile”, “Çocuk Edebiyatı/Literatürü” ve “Temel Eğitimde Sosyal Bilgiler”; *Konu/Ünite Bazlı Çalışmalar* teması altında “Yerel Toplum Çalışmaları”, “Göç”, “Tarih Konuları”, “Küresel Vatandaşlık”, “STK’lardan Yararlanma”, “Kültürel Eğitim ve Miras”, “Günlük Yaşamda Teknoloji” ve “Küresel Eğitim”; *Değer Eğitimi* teması altında ise “Öğretmen görüşü”, “Sorumluluk/Tarihsel Miras”, “Barış Eğitimi”, “Aile” ve “Kritik Değer Paradigması/Etkin Vatandaşlık” kodlarının olduğu görülmektedir.

İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların yöntemlerine ilişkin araştırmacının ikinci alt probleminde ifade edilen bulgular sunulmuştur. Bu çerçevede bulgular, araştırma deseni (Tablo 6), çalışma grubu seçimi (Tablo 7) ve veri toplama araçları (Tablo 8) başlıkları altında sıralanmıştır.

Tablo 6. İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Araştırma Desenleri

Tema	Kod	Çalışmalar
Desen Belirtilmiş	Eylem Araştırması	ISI18, TZD23, TZYL24, TZD25, TZYL26
	Durum Çalışması	TZYL15, ISI28, UTZD37, UTZD38, UTZD41
	Fenomenoloji	UTM7, TZYL21, UTM31, UTZD35
	Betimsel Araştırma	TZYL22, UTM30, UTM33, UTM34
	Tarama	UM11, TZYL16
	Tarihsel Yöntem	UTM8, UTM10
	Etnografik Araştırma (Kültür Analizi)	UTZD36
	Gömülü Teori (Kuram Oluşturma)	UTM9
Desen Belirtilmemiş	-	SM1, SM2, UM3, SM4, SM5, TRM6, UTM12, UTM13, UTM14, ISI17, ISI19, ISI20, UTM27, UTM29, ISI32, UTZD39, UTZD40

Tablo 6’da yapılan çalışmaların araştırma desenleri incelendiğinde *Desen Belirtilmiş* ve *Desen Belirtilmemiş* olmak üzere iki tema oluşmuştur. *Desen Belirtilmiş* teması altında “Eylem Araştırması”, “Durum Çalışması”, “Fenomenoloji (Olgubilim)”, “Betimsel Araştırma”, “Tarama”, “Tarihsel Yöntem”, “Etnografik Araştırma (Kültür Analizi)” ve “Grounded Teori (Kuram Oluşturma)” kodları oluşmuştur.

Tablo 7. İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Çalışma Grupları

Tema	Kod	Çalışmalar
Birey	Sınıf Öğretmenleri	SM1, SM2, TZYL15, TZYL16, TZYL21, UTM27, ISI28, UTM31, UTZD35, UTZD38, UTZD40, UTZD41
	İlköğretim 5. Sınıf Öğrencileri	UTM12, UTM13, UTM14, ISI17, TZYL22, TZD25, UTZD36
	İlkokul 4. Sınıf Öğrencileri	UTM7, TZD23, TZYL24, TZYL26, UTM29, UTM31, UTZD36
	Sınıf Öğretmeni Adayları	TRM6, ISI18, ISI19, ISI20, UTM33, UTZD37
	İlkokul 3. Sınıf Öğrencileri	UTZD41
	İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri	TZYL24
Doküman	Etkinlik Ürünleri/Program İncelemeleri	UM3, SM4, SM5, UTM8, UTM9, UTM10, UM11, UTM30, ISI32, UTM34, UTZD39

Tablo 7’de yapılan çalışmaların çalışma gruplarına ilişkin bulgular *Birey* ve *Doküman* temaları altında toplanmıştır. *Birey* teması altında “Sınıf Öğretmenleri”, “İlköğretim 5. Sınıf Öğrencileri”, “İlkokul 4. Sınıf Öğrencileri”, “Sınıf Öğretmeni Adayları”, “İlkokul 3. Sınıf Öğrencileri” ve “İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri” kodları yer alırken *Doküman* teması altında “Etkinlik Ürünleri/Program İncelemeleri” kodu yer almıştır.

Tablo 8. İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Veri Toplama Araçları

Tema	Kod	Çalışmalar
Doküman	Programlar	UM3, SM4, SM5, UTM8, UTM9, UTM10, UM11, UTZD35, UTZD38, UTZD39
	Ders Planları	TRM6, UTM9, ISI18, ISI19, UTM29, UTZD35, UTZD38
	Geliştirilen Etkinlikler, Metinler, Çalışmalar, Ödevler	TZYL21, TZD23, UTZD36, UTZD37, UTZD41
	Formlar (Kişisel bilgi, açık uçlu soru, cümle tamamlama, inceleme, görüş belirleme vb.)	UTM34, UTM7, UTM29, TZD25
	Ders Kitapları	UTM30, ISI32, UTZD39
	Rubrikler	ISI18, ISI20
	Zihin Haritaları	UTM12, UTM13
	Alan Notları	UTZD35, UTZD37
	Şiirler, Biyografiler	ISI17
	Çizimler	ISI28
	Otantik Değerlendirme Araçları	TZD23
	Kavram Testi	TZD23
	Gazete Haberleri	UTM9
	Check List	ISI20
-	TZYL22	
Görüşmeler	Yarı Yapılandırılmış	SM1, SM2, UTM13, UTM12, UTM14, TZYL15, TZYL16, TZYL21, TZYL22, TZD23, TZD25, TZYL26, ISI28, UTM31, UTM33, UTZD35, UTZD36, UTZD40, UTZD41
	Yapılandırılmamış	SM1, UTZD37, UTZD38
	Odak Grup	UTM27, UTZD37
	Çağrışım Tekniği	SM1
	Yoğunlaştırılmış	UTZD35
Gözlemler	-	ISI19, ISI20, TZYL22, TZYL26, ISI28, UTZD36, UTZD37, UTZD38, UTZD41
	Kamera Kayıtları	TZD23, TZD25, UTZD36
	Yapılandırılmamış	TZD23
	Fotoğraf	SM1
Günlükler	Görüşmeler (Planlı-Plansız)	SM1
	Araştırmacı	TZD23, TZYL24, TZD25
	Öğrenci	TZD23, TZD25
Anketler	Öğretmen	TZYL24
	Demografik/ilgi	UTZD40
	Ön Test-Son Test	TZYL24
	Öğrenci	TZYL24
Tutum Ölçeği	Veli	TZYL24
	-	TZD25

Tablo 8’de yapılan çalışmaların veri toplama araçlarına ilişkin bulgular *Doküman*, *Görüşmeler*, *Gözlemler*, *Günlükler*, *Anketler* ve *Tutum Ölçeği* temaları altında toplanmıştır. Bunlardan *Doküman* teması altında “Programlar”, “Ders Planları” ve “Geliştirilen etkinlikler, metinler, çalışmalar, ödevler” kodları ön plana çıkarken; *Görüşmeler* teması altında “Yarı Yapılandırılmış”, “Yapılandırılmamış” ve “Odak

Grup” kodları; *Gözlemler* teması altında da “Kamera Kayıtları” ve “Yapılandırılmamış” kodları ön plana çıkmıştır.

İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Veri Analiz Sürecine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında araştırmanın üçüncü alt probleminde ifade edilen ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların veri analiz süreçlerine ilişkin bulgular sunulmuştur. Bu çerçevede bulgular veri analiz yöntemleri (Tablo 9) ile inanılabilirlik ve tutarlılık (Tablo 10) başlıkları altında sıralanmıştır.

Tablo 9. İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Veri Analizi

Tema	Kod	Çalışmalar
Analiz Yöntemleri	İçerik Analizi/Tümevarımsal	SM1, SM2, UTM12, UTM7, UTM13, UTM14, ISI18, TZYL21, TZD23, TZYL24, TZYL26, UTM27, UTM29, UTM31, UTM34, UTZD36, UTZD37, UTZD38, UTZD39, UTZD41
	Betimsel	SM1, UM3, TRM6, UM11, TZYL15, TZYL16,
	Analiz/Tümdengelsel	TZYL22, TZD25, ISI32, UTM33, UTZD36, UTZD41
	Belirtilmemiş	SM4, SM5, UTM8, UTM9, UTM10, ISI17, ISI19, ISI20
	Doküman Analizi	UTM30, ISI32
	Yorumlayıcı/Yansıtıcı Analiz	UTZD35
	Makro Analiz	TZD25
	Mikro Analiz	TZD25
	Nvivo	UTZD40
	MAXQDA	ISI28

Tablo 9’da yapılan çalışmaların veri analizine ilişkin bulgular *Analiz Yöntemleri* teması altında “İçerik Analizi/Tümevarımsal”, “Betimsel Analiz/Tümdengelsel”, “Belirtilmemiş”, “Doküman Analizi”, “Yorumlayıcı/Yansıtıcı Analiz”, “Makro Analiz”, “Mikro Analiz”, “Nvivo” ve “MAXQDA” kodları ile ifade edilmiştir.

Tablo 10. İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmalarda İnanılabilirlik ve Tutarlılık

Tema	Kod	Çalışmalar
Objektiflik	Araştırma Sürecinin Detaylandırılması	SM1, TRM6, UTM7, UTM9, UTM10, UTM12, UTM13, UTM14, TZYL15, TZYL16, ISI18, TZYL21, TZYL22, TZD23, TZYL24, TZD25, TZYL26, UTZD35, UTZD36, UTZD37, UTZD39, UTZD41
	Bağımsız Kodlama	SM1, SM2, UTM12, TZYL16, ISI18, TZYL21, TZD23, TZYL24, TZD25, UTM27, UTM29, UTM30, UTM31, UTM34, UTZD35, UTZD36, UTZD38
	Veri Dökümleri (Yazıya Aktarım)	SM2, UTM12, UTM13, UTM14, TZYL15, TZYL21, TZYL22, TZD23, TZD25, TZYL26, UTZD39, UTZD40
	Ses/Görüntü Kaydı	SM2, UTM12, UTM13, UTM14, TZYL15, TZYL21, TZYL22, TZD23, TZD25, TM27, ISI28
	Araştırmacı Rolü	UTZD35, UTZD37, UTZD40, UTZD41
	Kod İsimler	TZYL24, TZYL26, ISI28, UTM29, UTZD41
	Bilgisayar Programı Kullanımı (Nvivo, MAXQDA)	UTM14, TZYL21, TZD25, UTM30

Tablo 10. Devamı

Tema	Kod	Çalışmalar
İnanılrlık (Sonuçların Doğruluğu)	Bağımsız Kodlama	SM1, SM2, UTM12, UTM14, TZY16, ISI18, TZY121, TZD23, TZY124, TZD25, UTM27, UTM29, UTM30, UTM31, UTM34, UTZD35, UTZD36, UTZD38
	Uyum Yüzdesi	UTM12, UTM14, TZY16, TZY121, TZD23, TZY124, UTM27, UTM33
	Veri Çeşitlemesi	UTM9, TZY121, TZD25, UTZD35, UTZD38, UTZD39, UTZD40
	Tekrar İnceleme	ISI28, TZY124, TZY126, UTM30, UTZD36, UTZD37, UTZD39
	Fikir Uyuşumu	SM2, UTM7, UTM14, TZY121, UTM33, UTM34
	Kontrol	SM1, UTM9, TZY121, TZY124, UTZD37
	Araştırmacı Rolü	UTZD35, UTZD37, UTZD40, UTZD41
	Betimleme/Doğrudan Alıntı	UTM30, UTZD40
	Görüşme Odası	TZY122
	Ön Sohbet	TZY122
Güvenilirlik	Araştırma Sürecinin Detaylandırılması	SM1, TRM6, UTM7, UTM9, UTM10, UTM12, UTM13, UTM14, TZY15, TZY16, ISI18, TZY121, TZY122, TZD23, TZY124, TZD25, TZY126, UTZD35, UTZD36, UTZD37, UTZD39, UTZD41
	Uzman Görüşü	SM1, SM2, TRM6, UTM9, UTM12, UTM13, UTM14, TZY16, TZY121, TZY122, TZD23, TZD25, TZY126, UTM27, ISI28, UTM29, UTM30, UTM31
	Uyum Yüzdesi	UTM12, UTM14, TZY16, TZY121, TZD23, TZY124, UTM27, UTM33,
Dış Geçerlilik (Genellenebilirlik)	Araştırma Sürecinin Detaylandırılması	SM1, TRM6, UTM7, UTM9, UTM10, UTM12, UTM13, UTM14, TZY15, TZY16, ISI18, TZY121, TZY122, TZD23, TZY124, TZD25, TZY126, UTZD35, UTZD36, UTZD37, UTZD39, UTZD41
	Araştırmacı Rolü	UTZD35, UTZD37, UTZD40, UTZD41
	Pilot Uygulama	TZY122, UTM27, UTZD40

Tablo 10’da yapılan çalışmaların inanılrlık ve tutarlılıkları ile ilgili bulgular *Objektiflik, İnanılrlık (Sonuçların Doğruluğu), Güvenilirlik* ve *Dış Geçerlilik (Genellenebilirlik)* temaları altında toplanmıştır. Bunlardan *Objektiflik* teması altında “Araştırma Sürecinin Detaylandırılması”, “Bağımsız Kodlama” ve “Veri Dökümleri (Yazıya Aktarım)” kodları ön plana çıkarırken; *İnanılrlık (Sonuçların Doğruluğu)* teması altında “Bağımsız Kodlama”, “Uyum Yüzdesi” ve “Veri Çeşitlemesi”; *Güvenilirlik* teması altında ise “Araştırma Sürecinin Detaylandırılması” kodları ön plana çıkmıştır.

İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 11’de araştırmanın dördüncü alt probleminde ifade edilen ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 11. İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Sonuçları

Tema	Kod	Çalışmalar
Program İncelemesi/ Değerlendirilmesi	Sıklıkla değiştirilmiş	UM3, UTM10, SM5
	Uygulamada eksiklikler/farklılıklar	UTZD38, UTM10, UTZD40
	Ders kitaplarının yetersizliği/uygunluğu	SM4, ISI32, UTM27
	Yerel/merkezi programlarda planlama ve uygulamada eksikler	UTZD38, ISI28
	Öğretmenlerin bilgi eksikliği	SM4, UTZD40
	Bütünleştirilmiş yapı çalışmasının geliştirilmesinin olumlu etkisi	SM4, ISI18
	Zaman yetersizliği	UTZD38, UTZD40
	Öğretmenlerin kaynak ihtiyacı/kaynak seçiminde rol alması	UTZD38, UTZD40
	İyi vatandaşlık/vatandaş yetiştirmek için gerekliliği	UTZD38, UTZD40
	Demokrasi kavramı vurgusu	UTM10, UM11
	Amerika etkisinin görülmesi	UM3
	Söylem ve uygulamada uyumsuzluk	UTZD38
	İçerik kontrolünde eksiklikler	UTZD38
	Değerlere önem verilmesi	UTZD38
	Karmaşık yapı	UM3
	Öğretmenlerin disiplin entegrasyonu	UTZD38
	İki ayrı disiplin halinde sunulmasının olumsuz yansıması	SM5
	Programın etkinlik, içerik vs açıdan ihtiyaçları gözlemeksizin hazırlanmış olması sorunu	UTM27
	Öğretmenlerin program dokümanlarına erişim imkânı	UTZD38
	Ders planlarında standart form eksikliği	UTZD38
	Otantik ders işleme eğilimleri	UTZD38
	Eleştirel düşünme standartları açısından yeterlilik	ISI32
	Aile kavramının her dönem şartlarına göre farklılaşması	UM11
	Edebiyat konulu içerikler	UTZD40
	Yabancı dilde olması sorunu	UTZD39
	Yardım kuruluşlarının ekonomi politikalarının etkisi	UTZD39
	Dış ülkelerin etkisinin görülmesi	UTZD39
	Kolonileşme içerikli ders kitapları	UTZD39
	Afrika ve ulusal kimlikleri pekiştirirken etnik kimlikleri marjinalleştiren metinler	UTZD39
	Kadın erkek rollerindeki eşitleme	UTZD39
	Yaratıcı düşünme açısından yetersizliği/revizyon gerekliliği	ISI28
	Doğal afetler içeriği olarak sadece depreme ağırlık verilmesi	UTM12
	Doğal afet kavramının yeterli düzeyde, kapsamlı olarak ele alınmaması	UTM12
Değer Eğitimi	Öğretmenlerin teorik uygulamalarının fazlalığı	SM1, TZY15, UTM9
	Programda eksiklik	UTM27, UTM8, UTM9
	Değer vurgusu	TZY16, TZY122
	Medyanın olumsuz etkisi	UTM27, TZY15
	Programda değişiklik (olumlu)	UTM8, UTM9
Uygulamalı eğitime duyulan ihtiyaç	UTM9	

Tablo 11. Devamı

Tema	Kod	Çalışmalar
Değer Eğitimi	Sosyal Bilgiler dersinin katkısı	UTM27
	Telkin ve model olmanın çokça kullanımı (yöntem-teknik olarak)	UTM27
	Yöntem teknik kullanımında olumsuzluklar	UTM27
	Ülkenin değerlendirme sisteminin (merkezi sınavlar) olumsuz etkisi	UTM27
	Yöntem teknik kullanımının olumlu etkileri	TZYL16
	Geniş ailenin olumlu etkisi	UTM27
	Öğretmenlerin disiplin sağlama beklentisi	TZYL22
	Sorumluluk ve hoşgörü değerinin içselleştirme sorunu	TZYL22
	STK'ların sınıf öğretmeni adaylarına olumlu katkıda bulunması	UTM33
Dersin İşlenişi/Öğretim Çalışmaları	Farklı yöntemlerin kullanımının olumlu etkisi	TRM6, ISI19, ISI20, TZD23, UTZD41
	Disiplinlerin birleştirilmesinin olumlu etkisi	ISI17, TZD23
	Küresel vatandaşlığın en çok bu derste işlenmesi	UTM31
	Ödevlerin küresel eğitimin küresel olaylar ve sorunlar bilgisi ile ilişkilendirildiğinde oldukça yüzeysel kaldığı	TZYL21
	Küresel olaylar ve sorunların bütüncül ve küresel bir bakış açısıyla verilmemesi	TZYL21
	Öğretmenler program önerileri dışında önemli şahsiyetlerle ilgili çalışmalar ve alan gezileri uygulamaları yapması önerisi	TZYL15
	Kişilerin ön yaşantılarının bu dersin eğitimi ile ilgili kararları zenginleştirilmesi/olumlu şekillendirilmesi	UTZD37
	Gazete kullanımının olumlu etkisi	TZD25
	2000-2013 yılları arasında yayınlanan makaleler incelendiğinde, bu ders öğretiminin ağırlıklı olarak çalışıldığı	UTM34
	STK'lardan faydalanılabilir	UTM33
	Profesyonel gelişimle ilgili desteğe ihtiyaç duydukları	UTZD35
	Öğretmenlerin ne öğretecekleri konusunda bağımsız hissetmelerine rağmen, nasıl öğreteceklerine dair bağımsız hissetmemeleri	UTZD35
	Öğretmenlerin çalışma takvimlerini hazırlarken özgür hissetmeleri	UTZD35
	Öğretmenlerin bu özgür hissedişinin yönetimle alakalı oluşu	UTZD35
	Zihin haritalama tekniği kullanımının olumlu etkileri ve kullanımda karşılaşılan sorunlar	UTM14
Öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşım, yöntem ve tekniklerle ilgili bilgi eksiklikleri	SM2	
Kavram Öğretimi, Kavram Yanılışı, Kavram Algısı	Kültür ve kültürlenme kavramının ayırt edilmesinde olumlu dönütler	TZYL26
	Ders kitaplarında çok kültürlülük ve demokrasi kavramlarının ağırlıklı oluşu	UTM30
	Demokrasi kavramının çok kültürlülüğe göre daha fazla işlenişi (kitaplarda)	UTM30
	Yöntem tekniklerin olumlu etkisi	TZD23

Tablo 11. Devamı

Tema	Kod	Çalışmalar
Kavram Öğretimi, Kavram Yanılgısı, Kavram Algısı	Hak ve sorumluluk kavramlarını sözel olarak ifade etmede zorluk	UTM13
	Hak ve sorumluluk kavramları arasında bağlantı kurmada zorluk	UTM13
	Kültür ve milli kültür kavramlarını öğrenmede sorunlar	UTM13
	Atatürk ilke ve inkılaplarının özgürlük ifadesi olarak benimsenmesi	UTM13
	Öğrencilerin doğal afetlerle (toprak kayması, erozyon vb.) ilgili kavram yanılgılarının olması	UTM12
Düşünme Becerileri	Küreselleşme ve küresel eğitim ayıdır (öğretmen görüşü)	TZYL21
	Eleştirel düşünme düzeyini geliştirme etkinlikleri oluşturmada yetersizlik	TRM6
	Müzelerin tarihsel düşünmeye olumlu etkisi	UTZD41
	Proje geliştirmenin tarihsel düşünmeye olumlu etkisi	UTZD41
	Öğretmenlere göre yaratıcı düşünme bu ders için önemlidir	ISI28
	Yaratıcı düşünme ile ilgili uygulamalara karşı öğretmenlerde olumlu düşünce gelişimi	ISI28
	Öğretmenlerin bu derste yaratıcılığı etkilemesi	ISI28
İçerik	Yapılan çalışmalarda daha çok eleştirel düşünme, problem çözme ve kaynakları etkili kullanmaya yer verilmesi	UTM34
	Küresel olaylara sıkça yer verilmediği	TZYL21
	Küresel olaylar bağlamında çevre sorunlarına yer verildiği	TZYL21
	Küresel olaylar ve sorunların bütüncül ve küresel bir bakış açısıyla verilemediği	TZYL21
	Dünyada yaşanan olaylar ve sorunların doğal afetler ve felaketlerle sınırlı kaldığı	TZYL21
	Kısıtlamaların olumsuz etkisi	UTZD35
	Öğretmenlerin neyi nasıl öğretecekleri konusunda yeterli bilgi sahibi olmaması (kendi seviyelerinde sosyal bilgilerde)	UTZD35
Literatür İncelemesi	Farklı disiplinlere entegre eden çalışmaların amaç ve kazanımlarındaki eksiklikler	UTZD35
	Nitel araştırmaların oldukça fazla olduğu	UTM34
	Sosyal Bilgiler'e kıyasla Hayat Bilgisi alanındaki tezlerin azlığı	UTM34
	Nitel ve nicel çalışmalara hemen hemen aynı oranda yer verildiği	UTM34
	En çok betimsel/tarama en az ise ilişkisel/karşılaştırma türüne yer verildiği (desen olarak)	UTM34
	Genel olarak anket/ölçek kullanıldığı; gözlem formu ve öğrenci ürününe az yer verildiği (veri toplama)	UTM34
	En çok oluşturmacı/yapılandırmacı yaklaşım ve drama yönteminin kullanıldığı	UTM34
Çalışılan konuya göre kullanılan araştırma deseninin de farklılık gösterdiği	UTM34	

Tablo 11. Devamı

Tema	Kod	Çalışmalar
Vatandaşlık Eğitimi	Sığınmacılara yönelik öğrenci görüşlerinde olumsuzluk	UTM29
	Yerel toplum çalışmalarının öğrenci öğrenme ve kalıcılığına olumlu etkisi	TZD25
	Yerel toplum çalışmalarının günlük yaşamla bütünleşmeye olumlu etkisi	TZD25
	Öğrencilerin vatandaşlığa yönelik tanımlamaları aidiyet ve topluluk olarak şekillenmesi	UTM31
	Küresel vatandaşlıkla ilgili bilgi eksiklikleri (öğretmen/öğrenci ve programda)	UTM31
Günlük Yaşam	Öğretmenlerin küresel vatandaşlığa olumsuz bakış açısı	UTM31
	Sınıf Öğretmeni adaylarının mesleklerine yakın STK'ya üyeliğinin fazla oluşu	UTM33
	Dünyayı algılama şekilleri ile okulda alınan Sosyal Bilgiler eğitimini birleştirilmesi	UTZD36
	Öğrencilerin bilgisayar ve interneti eğitimin vazgeçilmez bir parçası olarak görmesi	UTM7
	Öğrencilerin günlük ihtiyaçlarına göre en çok ulaşım araçlarını önemsemesi	UTM7
Ölçme Değerlendirme	Alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımlarının olumlu katkısı	TZYL24, TZD23
	Portfolyo kullanımının zamana olumsuz etkisi/öğretmenlerin yetersiz bilgisi	TZYL24
Miras eğitimi	Turizmde kültürel miras ve kültürel eğitim birbiri ile bağlantılı oluşu	UTZD36
	Devlet ve vatandaş arasındaki ilişkiyi incelemede en iyi seçimin okullar ve buradaki miras eğitimlerinin olması	UTZD36
Medya Etkisi	Yazılı ve görsel medyanın öğretmen adaylarının STK'lara üyeliğinde önemli etken oluşu	UTM33
	Öğrencilerin dünyada yaşanan sorun ve gelişmeleri daha çok medya yoluyla öğrenmesi	TZYL21

Tablo 11'de yapılan çalışmaların sonuçlarına ilişkin bulgular *Program İncelemesi/Değerlendirilmesi*, *Değer Eğitimi*, *Dersin İşleniş/Öğretim Çalışmaları*, *Kavram Öğretimi-Kavram Yanılgısı-Kavram Algısı*, *Düşünme Becerileri*, *İçerik*, *Literatür İncelemesi*, *Vatandaşlık Eğitimi*, *Günlük Yaşam*, *Ölçme Değerlendirme*, *Miras eğitimi* ve *Medya Etkisi* temaları altında toplanmıştır. Bu temalardan *Program İncelemesi/Değerlendirilmesi* altında "Sıklıkla değiştirilmiş", "Uygulamada eksiklikler/farklılıklar" ve "Ders kitaplarının yetersizliği/uygunluğu" kodları ön plana çıkmıştır. *Değer Eğitimi* teması altında ise "Öğretmenlerin teorik uygulamalarının fazlalığı", "Programda eksiklik" ve "Değer vurgusu" kodları ön plandadır. *Dersin İşleniş/Öğretim Çalışmaları* temasına bakıldığında "Farklı yöntemlerin kullanımının olumlu etkisi" ve "Disiplinlerin birleştirilmesinin olumlu etkisi" kodları vurgulanmıştır.

İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Sonuçlarına Yönelik Önerilere İlişkin Bulgular

Tablo 12'de araştırmanın beşinci alt probleminde ifade edilen ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların sonuçlarına yönelik önerilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 12. İlkokulda Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Çalışmaların Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Tema	Kod	Çalışmalar
Değer Eğitimi	Okul ve aile işbirliği sağlanmalı	UTM9, TZY16, TZY15, TZY22
	Veliler sürece dâhil edilmeli	UTM9, TZY15, TZY16, TZY22
	Velilere değer eğitimi verilmeli	TZY22, UTM27
	Okullarda değer kazanımına yönelik uygulamalar yapılmalı	TZY22, TZY26
	Öğretmenlere hizmet içi eğitim ve seminer verilmeli	TZY16, UTM27
	MEB materyal desteği sağlamalı, içerik zenginleştirilmeli	TZY16, TZY22
	Öğretmen davranışı rol model alınmalı	TZY15, TZY22
	Öğretmenlerin-mesleki uygulamaları açısından- eleştirel öz-yansıtmalara daha fazla katılmaları için destek olunmalı	SM1
	Öğretmenlerin kişisel epistemolojilerini yansıtmaya açık bir odaklanma olmalı (sosyal dönüşüm eğitimi uygulamalarını teşvik etmek için)	SM1
	Öğretim uygulamaları ile öğretmenlerin bilgi felsefeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için daha uzun süreli çalışma yapılmalı	SM1
	Mesleki gelişim deneyimleri sırasında hem inançlara hem de uygulamalara dikkat edilmeli	SM1
	Sadece öğretme stratejilerine odaklanılmamalı (Bu durum sosyal adalet gündeminde ahlaki bakış açılarını tamamlamaya eleştirel olarak yansıtmalarını sağlayan eğitim türünün değerlerini teşvik etmek için yeterli olmayabilir)	SM1
	Ailelere ve okullarda barış eğitimi verilmeli	UTM8
	STK (Sivil toplum Kuruluşları) ile iş birliği yapılmalı	TZY15
	Hayatla bütünleştirilmiş etkinliklere yer verilmeli	TZY15
	Ödülle teşvik edilmeli (STK'lar, kurumlar vb.)	TZY16
	İçerik milli kahramanlardan ve milli kültür öğelerinden seçilmeli	TZY16
	Okul öncesinden başlayarak uygulanmalı	TZY22
Araştırma Metodu/Araştırma Konusu	Nitel yaklaşıma dayalı araştırmalar yapılmalı	TRM6, TZY26, UTM27, UTM34
	Nitel ya da nicel araştırmalar gerçekleştirilmeli	TZD25, UTM27, ISI33
	Farklı sosyo ekonomik düzeydeki gruplar ile çalışılmalı	TZD23, UTZD35
	Küresel eğitimin işlevine yönelik farklı nitel ve nicel yöntem ve tekniklerle araştırmalar yapılmalı	TZY21,
	Küresel eğitimin alanyazında ortaya konan öğelerine ayrı ayrı yoğunlaşılmalı	TZY21
	Sahada uygulamaları değer eğitimi çalışmaları yapılmalı	TZY22

Tablo 12. Devamı

Tema	Kod	Çalışmalar
Araştırma Metodu/Araştırma Konusu	Farklı disiplinlerden öğretmenler bir araya getirilerek çalışma yapılmalı	TZD23
	Boylamsal çalışmalar yapılmalı	ISI28
	Portfolyo değerlendirmesine yönelik araştırma yapılmalı	TZYL24
	Değerler eğitimi konulu çalışmalar yapılabilir	UTM34
	İlkokul sınıflarındaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler anlayışı kazanmak için metinlere nasıl tepki verdikleri ve bunlarla ilişkileri araştırılabilir	UTZD40
	Çocuk edebiyatı dahil edilmeli	UTZD40
Dersin İşlenişi/Yaklaşım- Yöntem-Teknik	Farklı disiplinlerle işbirliği yapılmalı/Disiplinler ilişkilendirilmeli	SM2, UTM9, UTM12, UTM14, ISI19, TZYL22, TZD23, UTM30
	Öğrenciyi etkin kılacak farklı yöntem ve teknikler kullanılmalı	TRM6
	Öğretmenlere mesleki gelişime yönelik eğitimler verilmeli (hizmet içi, seminer vb.)	SM2
	Sınıf içi ve dışında uygulanacak etkinlikler olmalı	UTM8
	Soyut kavramların öğretiminde görsel ağırlıklı yöntem ve teknikler kullanılmalı	UTM13
	Farklı değişkenlerle yöntem ve tekniklerin uygulaması yapılmalı	UTM14
	Okuryazarlık becerilerine odaklanılmalıdır	ISI18
	Farklı özellikler ve düşüncelere saygı ve empati becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler olmalı	TZYL21
	Dünyadaki farklı kültürel öğelere yönelik etkinlikler artırılmalı ve yapılan etkinliklerin yüzeysel kalmamalı	TZYL21
	Yapılandırmacı yaklaşıma uygun araç gereç temin edilmeli	TZYL26
	Şeffaflık olmalı	UTZD37
	Öğretim Çalışmaları/Uygulama	Denetçi-Öğretmen-Din Adamları ve yönetim kurulları arasında müzakere yapılmalı
Aile/Veli katılımı sağlanmalı		TZD25, UTM29
Okullarda "okul meclisleri", "öğrenci başkanlığı seçimleri" uygulamalarına ağırlık verilmeli (hak öğretimi)		UTM13
Bütçe tahsis edilmeli		TZYL15
Dil-sanat bloğunda demokrasi öğretimi olmalı		ISI17
Kullanılan bilgi verici ve kurgusal olmayan metinlerin çeşitliliği genişletilmeli		ISI18
Keşif ve deneyi teşvik etmeli		ISI19
Kavram temelli disiplinlerarası yaklaşıma dayalı etkinlikler kullanılmalı		TZD23
Alan uzmanlarından destek alınmalı		TZD25
Öğretmenler paylaşımda bulunmalı		TZD25

Tablo 12. Devamı

Tema	Kod	Çalışmalar
Öğretim Çalışmaları/Uygulama	Kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılmalı	TZD25
	Öğrencilerin kültürlerini tanımalarına yardımcı etkinliklere yer verilmeli	TZYL26
	Yaratıcılığı geliştirici uygulamalara yer verilmeli	ISI28
	Demokratik toplumlarda ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesine yönelik içerikler etkinliklere yedirilmeli	UTM30
	Küresel vatandaşlık eğitiminde disiplinlerarasılığa yer verilmeli	UTM31
	Müze uygulamaları öncesi öğretmen ön hazırlık yapılmalı	UTZD41
Yeni Program Hazırlama/Program Revizyonu	Değer eğitimi kazanımlarına ağırlık verilmeli	TZYL15, UTM27
	Ulusal ve yerel seviyeler arasında iş birliği olmalı	SM5
	Barış eğitimine yönelik olmalı	UTM8
	Değer eğitiminde program geliştirme ilkeleri dikkate alınarak ayrıntılı çalışmalar yapılmalı	UTM9
	İleriye görebilen, anlık ihtiyaçlara göre kendisini şekillendirebilecek esnekliğe sahip, öğrenciyi merkeze alan nitelikte olmalı	UTM10
	Standartlar (CCSS, ELA vb.), program geliştirmeye dahil edilmelidir.	ISI18
	Yerel toplum çalışmalarına yer verilmeli	TZD25
	Veliler bilgilendirilmeli	TZYL26
	Gelecekteki Sosyal Bilgiler programlaması araştırılmalı	UTZD35
	Müfredat özerkliği sağlanmalı	UTZD35
Yeniden yapılandırma konusunda araştırma yapılmalı	UTZD38	
Yeterli zaman sağlanmalı	UTZD38	
Finansman devlet ve yerel yönetimlerce sağlanmalı	UTZD38	
Bütüncül olmalı	UTZD38	
Öğretmen Eğitimi/Öğretmen Adayı Eğitimi	Eğitim fakültelerinde uygulama ağırlıklı eğitim verilmeli	UTM8
	Araştırma tabanlı stratejiler kullanılmalı	ISI18
	Öğretmen adayları birincil kaynaklara ulaştırılmalı	ISI18
	Devlet politikalarından bağımsız etkili araçlar bulma konusunda bilgi sahibi olmalı	ISI18
	Öğretmen adaylarına sanat dersi yöntem yolları sunulmalı	ISI19
	Yerel toplum çalışmalarına ilişkin öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli	TZD25
	Eğitim fakültelerinde yerel toplum çalışmalarına ilişkin dersler olmalı	TZD25
	Küresel vatandaşlık eğitimi programa alınmalı	UTM31
	Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde STK'larla işbirliği yapılmalı	UTM33
	Mikroöğretim ve video kayıtlı uygulamalı öğretmen eğitimi yapılmalı	UTZD37
Gözlem çalışmaları yapılmalı (öğretmen eğitiminde)	UTZD37	
Konuları bütünleştiren dersler oluşturulmalı	UTZD37	

Tablo 12. Devamı

Tema	Kod	Çalışmalar
Öğretmen Eğitimi/Öğretmen Adayı Eğitimi	Farklı alan öğretmenleri ile işbirliği yapılmalı	UTZD37
	Öğretmen ve öğretmen adayı işbirliği içinde olmalı	UTZD37
	Öğretmenler Sosyal Bilgiler öğretimi için STEM ve müze etkinliklerine katılmalılar	UTZD41
Program İçeriği	Öğrenme etkinlikleri yeniden canlandırılmalı	SM4
	Evrensel ihtiyaç ve istekleri ele alan kültürel insan faaliyetleri konu edilmeli	SM4
	Sosyal araştırmaların anahtarı, otantik faaliyetlerle geliştirilen güçlü fikirlere odaklanmalı	SM4
	Uygun zaman tahsis edilmeli	SM4
	Tarih, ikili amaç için kullanılmalı (uygun bir eğitim sağlamak ve ulusal duyguları güçlendirmek)	SM5
	Barış eğitimine yönelik	UTM8
	İnsan hakları ve demokrasi merkezde olmalı	UTM10
	Bölgelerde yaşanan afetler göre etkinlikler yapılmalı	UTM12
	MEB, içerik geliştirme çalışmalarında değer eğitimi çalışmalarına yer vermeli	TZYL15
	Zorunlu ders olmalı (Sosyal Bilgiler)	UTZD40
	Okuryazarlık geliştirme süreci içerik entegrasyonunu içermeli	UTZD40
	Değer eğitimi ile ilgili güncel örneklere daha fazla yer verilmeli	TZYL22, UTM27
	Görsel seçiminde pedagoğlardan destek alınmalı	UTM12
	Disiplinler arası etkinliklere yer verilmeli	TZD23
Görsellere daha fazla yer verilmeli	TZYL26	
Ders Kitapları	Eleştirel düşünme becerilerini geliştirecek şekilde düzenlenmeli	ISI32
	Yayıncılara dikkat edilmeli	ISI32
	Uzmanlarla işbirliği yapılmalı	ISI32
	Ders kitabı ana öğretim kaynağı olmamalı	UTZD35
	Öğrenci-öğretmen etkileşiminin nasıl sağlandığı araştırılmalı	UTZD39
	Düşünme becerilerini geliştirici nitelikte olmalı	SM2
	Portfolryo değerlendirmelerine ağırlık verilmeli (özellikle e-portfolryo)	TZYL24
	Öğretmenlere alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin bilgi verilmeli	TZYL24
Ölçme ve değerlendirme	MEB ile e-portfolryo ve portfolryo değerlendirmesine ilişkin iş birliği yapılmalı	TZYL24
	Veliler portfolryo değerlendirmesine yönelik bilgilendirilmeli	TZYL24
	Sosyal çalışmalar ilkokullarda daha belirgin bir role girmeli	ISI17
Günlük Yaşamla-Yaşanılan Çevre ile İlişkilendirme	Dünyada yaşanan olumlu ve olumsuz olaylar öğrenci düzeyi göz önünde bulundurularak aktarılmalı	TZYL21

Tablo 12. Devamı

Tema	Kod	Çalışmalar
Günlük Yaşamla- Yaşanılan Çevre ile İlişkilendirme	Küresel bakış açısı kazanması için bireysel, toplumsal ve ülke bazındaki karşılıklı bağlantıları öğrencilere hissettirecek etkinlikler	TZYL21
	Değer eğitiminde yaşantı ile değer kazandırılmalı	TZYL22
	Yereli tanyacak öğretim yapılmalı	UTZD35
Proje çalışmaları	Öğretmen adaylarına uygulama şansı vermeli	ISI20
	Değer eğitimine yönelik olmalı	TZYL15
	Sonuçlar, öğretmen, öğretmen adayı ve kurullarla paylaşılmalı	ISI20
	Öğrenciler proje ve performans görevleri almaları konusunda cesaretlendirilmeli	TZYL21
	Sığınmacılara yönelik eğitimler verilmeli	UTM29
Kavram Öğretimi, Kavram Yanılgısı, Kavram Algısı	Afet kavramı, Erozyon, Toprak Kayması	UTM12
	Demokrasi	ISI17
	Küresel eğitim	TZYL21
	İşbölümü, bölge, çokkültürlülük	UTM30
Düşünme Becerileri	Tarihsel düşünme becerileri için araştırma temelli uygulamalar yapılmalı	ISI18
	Okuryazarlıkla bütünleştirilmeli	ISI18
	Tarihsel düşünme becerileri için kanıt temelli öğretim uygulamalarına yer verilmeli	ISI18
Öneri yok	-	UM3, UTM7, UM11
Miras eğitimi	Derinlemesine bir antropolojik analizden yararlanılmalı	UTZD36
	Ulusal ideolojiler ve bunun öğretmenler ve gençler tarafından müzakere edilmesi ile ilgili konuları keşfetmek için turizm ve turizm eğitimi hakkında daha fazla araştırma yapılmalı	UTZD36
Medya	Değer eğitimi açısından teknolojik aletlerin bilinçli kullanımına ilişkin velilere eğitim verilmeli	TZYL16
	Yayın organlarında çocuğun kültürel gelişimine katkı sağlayacak programlara yer verilmeli	TZYL26

Tablo 12’de yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara yönelik önerilerin bulguları *Değer Eğitimi Araştırma Metodu/Araştırma Konusu, Dersin İşlenişi/Yaklaşım-Yöntem-Teknik, Öğretim Çalışmaları/Uygulama, Yeni Program Hazırlama/Program Revizyonu, Öğretmen Eğitimi/Öğretmen Adayı Eğitimi, Program İçeriği, Ders Kitapları, Ölçme ve değerlendirme, Günlük Yaşamla-Yaşanılan Çevre İle İlişkilendirme, Proje çalışmaları, Kavram Öğretimi, Kavram Yanılgısı, Kavram Algısı, Düşünme Becerileri, Öneri yok, Miras eğitimi ve Medya* temaları altında toplanmıştır. Bu temalardan *Değerler eğitimi* altında velinin değer eğitimine dahil edilmesi, okul ve ailenin değer eğitimi çalışmalarında iş birliği yapması gerektiği önerileri yapılmıştır. *Araştırma Metodu/Araştırma Konusu* teması altında ise Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılacak çalışmaların araştırma metot ve konularında nitel yaklaşımların kullanılması, nicel ve nitel yaklaşımlarla araştırma yapılması, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki gruplarla çalışmalar yapılması önerilmiştir. *Dersin İşlenişi/Yaklaşım-Yöntem-Teknik* teması altında Sosyal Bilgiler dersinin farklı disiplinlerle iş birliği yaparak/disiplinler arası uygulanması; öğrenciyi etkin kılacak farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması; öğretmenlere mesleki gelişime yönelik eğitimlerin verilmesi (hizmet içi, seminer vb.); uygulamalarda okuryazarlık becerilerine odaklanması önerilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi alanındaki araştırmaların mevcut durumu analiz edilmiş ve sırasıyla şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın birinci alt probleminde belirtilen ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların konu alanlarına ilişkin sonuçlar incelendiğinde program değerlendirmesi, konu ya da ünite bazlı çalışmalara ilişkin incelemeler ile değer eğitimine yönelik çalışmaların olduğu görülmüştür. Özellikle Sosyal Bilgiler program incelemeleri ile ilgili elde edilen sonuçlarda 1’den 5’inci sınıflara kadar program geliştirme öğeleri açısından inceleme çalışmalarının olduğu görülmüştür. Program incelemelerinde eleştirel düşünme standartları, aile, demokrasi, çocuk edebiyatı ve temel eğitimde Sosyal Bilgiler konularının çalışıldığı görülmüştür. Dolayısıyla ilkökulda Sosyal Bilgiler araştırmalarının programın genel olarak incelenmesine yönelik olduğu, programın sahaya yansımaya ilişkin inceleme çalışmalarının eksik olduğu söylenebilir. Öte yandan konu/ünite bazlı çalışmalarda ise yerel toplum, göç, küresel eğitim ve küresel vatandaşlık, STK’lardan faydalanma gibi araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Değer eğitimine yönelik yapılan çalışmalarda ise öğretmen görüşlerini alma, sorumluluk değeri, tarihsel miras, aile, barış ve etkin vatandaşlık kavramlarına ağırlık verildiği görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle konu bazlı yapılan çalışmalar ile değer eğitiminde yapılan çalışmaların “vatandaş yetiştirme” kavramında ortak noktada bulunduğu söylenebilir. Öte yandan ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde saha uygulamalarına yön verecek yöntem ve tekniklere ilişkin çalışmaların az olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde kavram öğretimi ve kavram yanılıklarına ilişkin çalışmaların da sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu durumun ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde program değerlendirmenin ötesine geçemeyen anlayışlardan, son dönemde dünyada gerçekleşen savaş, göç ve terör eylemlerinin artışı ile değer sorgulamasına gidilmesinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde bu sonucu destekler çalışmaların olduğu görülmektedir (Brophy ve Alleman, 2009; Kartal, Öksüz, Baba Öztürk ve Güven Demir, 2018). Öte yandan literatürde program inceleme çalışmalarının eğitime olumlu katkılar sağlayacağına ilişkin sonuçlar da mevcuttur (Atik, 2006; Sivesind ve Westbury, 2016). Nitekim eğitim politikalarının oluşturulmasında özellikle “etken öğretmenlik (teacher agency)” kavramının son dönemin dikkat çeken çalışmalardan biri olması (Gülmez, 2019; Priestley, Biesta ve Robinson, 2015) bu durumun sonuçlarına örnek olarak verilebilir. Öte yandan araştırma sonuçlarında, uluslararası çalışmalarda küreselleşme, küresel eğitim, kültür eğitimi ve miras, göç gibi konulara ağırlık verildiği görülmektedir. Konu olarak değer eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar ise hem ulusal hem de uluslararası çalışmalarda vurgulanmıştır. Bu durumun, Sosyal Bilgiler eğitiminin sadece tek boyutuyla (vatandaşlık aktarımı) ele alınmasından kaynaklandığı; farklı disiplinlerle ilişkilendirerek (özellikle pozitif bilimlerle ilişkilendirmeler yapılarak) yansıtıcı araştırma boyutunda yeterli araştırmaların yapılmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

İlkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların yöntemleri ve çalışma gruplarına ilişkin araştırmanın ikinci alt problemine yönelik sonuçlarda, ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitime yönelik nitel çalışmaların çoğunlukla eylem araştırması, durum çalışması ve fenomenolojik desende temellendiği görülmüştür. Gömülü teori/kuram oluşturma ve etnografik desende çalışmaların azınlıkta olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun, gömülü teori/kuram oluşturma ve etnografik desendeki araştırmaların diğer desenlere göre daha uzun zaman gerektiren çalışmalar olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir. Öte yandan bu alanda yapılan nitel araştırmaların büyük çoğunluğunda (Alarcon vd., 2015; Aybek ve Aslan, 2016; Brophy ve Alleman, 2009; Brownlee vd., 2016; Çatak, 2015; Demir, Şahin ve Tutkun, 2016; Evertsson, 2015; Johnson vd., 2015; Kartal ve Turan, 2015; Kurtdede Fidan, 2013; Ranshaw Sell ve Griffin, 2017; Şeyihoğlu ve Kartal, 2010, 2013; Taneri ve Tangülü, 2017; Turan ve Kartal, 2012) nitel araştırma deseni belirtilmediği görülmüştür. Bu sonucun, nitel araştırma desenlerine ilişkin bilgi eksikliği ya da yöntem yazımında eksik detaylandırmadan kaynaklandığı söylenebilir. Ancak literatürde nitel araştırma kavramının etnografi, antropoloji, durum çalışması, yorumlayıcı araştırma, eylem araştırması, doğal araştırma, tanımlayıcı araştırma, gömülü teori/kuram oluşturma, içerik analizi gibi kavramlarla ilişkili olmasının, bu kavramı genel bir kavram olarak kabul edilebilir kıldığı ifade edilmektedir (Yıldırım, 1999). Araştırmada çalışma gruplarına yönelik elde edilen sonuçlarda, yapılan

çalışmalarda bireye odaklanıldığı, doküman incelemesine yönelik çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Bireylere odaklanılan çalışmaların sınıf öğretmenleri ile yürütüldüğü görülmüştür. Öğretmen adayları ile yürütülen nitel araştırmaların oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda uygulama ve gözlemden çok “görüş alma”ya odaklanılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde bu sonucu destekler çalışmalara rastlamak mümkündür (Bal İncebacak ve Tangülü, 2015; Brownlee vd., 2016; Kartal vd., 2018; Şeyihoğlu ve Kartal, 2013).

Araştırmanın üçüncü alt probleminde ifade edilen ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların veri analiz süreçlerine ilişkin sonuçlarda içerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerinin ön planda olduğu görülmüştür. Öte yandan incelenen çalışmaların birçoğunda (Alarcon vd., 2015; Brophy ve Alleman, 2009; Coşkun Keskin ve Keskin, 2009; Coşkun Keskin, 2012; Evertsson, 2015; Johnson vd., 2015; Koçoğlu, 2012; Ranshaw Sell ve Griffin, 2017) analiz yöntemlerinin belirtilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca belirtilen analiz yöntemlerinin (Nvivo, MAXQDA gibi) aslında bir nitel analiz programı olduğu görülmüştür. Bu sonucun nitel araştırmada kullanılan analiz yöntemlerine ilişkin bilgi ve detaylandırma eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İnanılabilirlik ve tutarlılık konusunda ise incelenen çalışmaların objektiflik, güvenilirlik ve dış geçerliliğin sağlanması adına araştırma sürecinin detaylandırılmasına önem verdikleri görülmüştür. Öte yandan incelenen çalışmalarda objektiflik açısından bağımsız kodlamaya önem verildiği, nitel çalışmalarda analiz için bilgisayar programı kullanımı, araştırmacı rolünün belirtilmesinin ve bulgularda kod isim kullanımının az olduğu tespit edilmiştir. İnanılabilirlik açısından incelenen çalışmalarda bağımsız kodlama, uyum yüzdesi ve veri çeşitlenmesine ağırlık verildiği görülmektedir. İncelenen çalışmaların tekrar inceleme, fikir uyuşumu, araştırmacı rolü, teyit/kontrol, doğrudan alıntı, görüşme odası kullanımı ve ön sohbet açısından azınlıkta olduğu tespit edilmiştir. İncelenen nitel çalışmalarda güvenilirlik açısından araştırma sürecinin detaylandırılması, uzman görüşü alınması ve uyum yüzdesine bakılması söz konusudur. Dış geçerlilik açısından ise sürecin detaylandırılması ağır basarken, araştırmacı rolünün ifadesi ve pilot uygulama çalışmaları geri planda kalmıştır. Bu sonuçların, Sosyal Bilgiler’de yapılan nitel araştırmaların doğasından kaynaklandığı söylenebilir. Sosyal Bilgiler doğasını sosyal bilimlerden almaktadır. Bu noktada nitel araştırmalarla benzer felsefi görüşleri temsil etmektedir. Nitel araştırmalar, nicel araştırmalar gibi sayısallaştırma çabasından çok betimleme ve tasvire ağırlık vermesinden ötürü kişinin algıladığı dünyayı sunmaya odaklanmaktadır. Bu sebeple Sosyal Bilgiler’de yapılan nitel araştırmalarda inanılabilirlik ve tutarlılığın sağlanmasında araştırma sürecinin detaylandırılmasının yanında, uzman görüşlerine başvurulması, uyum yüzdelerinden çok fikir uyuşumlarına ağırlık verilmesi, doğrudan alıntılarla sürecin desteklenmesi ve son olarak pilot çalışmaların yapılmasının önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde ifade edilen ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların sonuçları incelenmiştir. Bu sonuçlarda program incelemesinin yapıldığı çalışmalarda program değiştirilmesinde ortaya çıkan olumsuzluklar (Çatak, 2015; Evertsson, 2015; Koçoğlu, 2012), program ve uygulamanın birbirinden farklılık göstermesi (Babini, 2013; Harrington, 2012; Koçoğlu, 2012) ve ders kitaplarının programa yeterince uygun olmayışı (Aybek ve Aslan, 2016; Brophy ve Alleman, 2009; Kurtdede Fidan, 2013) vurgulanmıştır. Yine programa ilişkin öğretmenlerin bilgi eksiklikleri, program oluşturmada öğretmenlerin de süreçte yer alması gerektiğine ilişkin sonuçlar görülmektedir. Bu sonuçların program geliştirme çalışmalarında ülkelere has program geliştirmek yerine ülke dışından program alınmasından ve alınan programların, ülke ihtiyaçları göz önünde bulundurulmadan sisteme entegre edilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İncelenen çalışmaların sonuçlarında ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde değer eğitimiye yönelik çalışmalarla ilgili teorik çalışmaların yürütüldüğü (Brownlee vd., 2016; Coşkun Keskin, 2012; Taymur, 2015), programlarda değer eğitimiye ilişkin eksikliklerin olduğu (Coşkun Keskin ve Keskin, 2009; Kurtdede Fidan, 2013) tespit edilmiştir. Bu durumun değer eğitimiye yönelik çalışmalarda uygulamadan çok teoriye yer verilmesinden, hazırlanan programlardaki değer eğitimi çalışmalarının toplum yapısından uzak olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmada incelenen sonuçlarda dersin işlenişinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanımının ilkökulda Sosyal Bilgiler dersinde olumlu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Yine uygulanan yöntem ve tekniklerin ilkökulda Sosyal Bilgiler dersinde

disiplinlerin birleştirilmesine de olumlu etkide bulunduğu belirtilmiştir. Literatürde disiplinlerin birleştirilmesi noktasında Sosyal Bilgiler dersinde pozitif bilimler ve sosyal bilimlerin harmanlanmasına yönelik geliştirilen SOFEM etkinlikleri, bu sonucu destekler niteliktedir (Kartal ve Çağlayan, 2018).

Araştırmanın beşinci alt probleminde ifade edilen ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların sonuçlarına yönelik öneriler incelenmiştir. Elde edilen sonuçlarda ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde değer eğitimiye yönelik çalışmaların velilerin sürece dâhil edilerek, okul ve aile iş birliği içerisinde yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır (Coşkun Keskin, 2012; Taymur, 2015; Gülmüş, 2015; Coşkun, 2011). Ayrıca değer eğitimi çalışmalarının okul öncesinden başlanması, aile ve okullara barış eğitimi verilmesi, hayatla bütünleştirilmiş etkinliklere yer verilmesi tavsiye edilmiştir (Coşkun Keskin ve Keskin, 2009; Taymur, 2015; Coşkun, 2011). Yine Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili yapılacak çalışmaların metot olarak nitel olması; nitel ve nicel çalışmaların yapılması tavsiye edilmiştir (Akaydın ve Kaya, 2015; Coşkun Keskin ve Keskin, 2009; Demir vd., 2016; Selanik Ay, 2010, 2016). Burada karma yöntemlere ilişkin herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Araştırma konusu olarak çocuk edebiyatının Sosyal Bilgiler araştırmalarına dâhil edilmesi, farklı disiplinlerden öğretmenlerin bir araya getirilerek Sosyal Bilgiler konularının incelenmesi önerilmiştir (Bolat, 2016; Harrington, 2012). Bu öneriler, dersin işleniş ile ilgili önerilerde de görülmüştür. Özellikle Sosyal Bilgiler dersi işlenirken farklı disiplinlerle ilişkilendirmelerin yapılması gerektiği, öğrenciyi etkin kılacak farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiği, ayrıca okuryazarlık becerilerine ağırlık verilmesi gerektiği belirtilmiştir (Akar ve Yalçın, 2017; Bolat, 2016; Coşkun, 2011; Coşkun Keskin, 2012; Gleeson ve D'Souza, 2016; Johnson vd., 2015; Şeyihoğlu ve Kartal, 2010, 2013; Turan ve Kartal, 2012). Sosyal Bilgiler ders programının yenilenmesi konusunda ise değer eğitimi çalışmalarına ağırlık verilmesinin yanında, bütüncülük ve müfredat özerkliği önerilmiştir. Öğretmen eğitimine yönelik yapılan önerilerde ise eğitim fakültelerinde uygulamaya dönük, araştırma temelli öğretmen eğitimlerinin gerçekleştirilmesi, öğretmen ve öğretmen adaylarının iş birliği içinde olması, farklı branşlardan öğretmenlerle iş birliği yapılması önerilmiştir. Ölçme ve değerlendirmede e-portfolio kullanımı, düşünme becerilerinin okuryazarlıkla birleştirilmesi önerilmiştir. Öte yandan, öneride bulunulmayan çalışmalar da mevcuttur. Ayrıca önerilerin, sonuçlarla bağlantısının zayıf olduğu söylenebilir. Öneriler incelendiğinde, ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi çalışmalarının farklı disiplinlerle iş birliği yaparak kurgulanması gerektiği ifade edilse de değer eğitimi çalışmalarının ön plana çıktığı söylenebilir. Her ne kadar disiplinler arası bir alan olarak ifade edilse de Sosyal Bilgiler eğitiminin doğası gereği "iyi vatandaş yetiştirme" ve ait olunan ülkenin belirlediği toplumsal şartlara ayak uydurmayı sağlama özelliği, bu sonucun sebebi olarak ifade edilebilir. Bu noktada Sosyal Bilgiler araştırmalarının bir kısır döngüye hapsediği, sadece tek bir boyutunun ele alındığı söylenebilir. Oysa öneri olarak belirtilen ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde düşünme becerileri ve okuryazarlık çalışmalarının, farklı disiplinlerle ilişkilendirilerek yürütülmesi, ülkelerin yetiştireceği vatandaşların hem ulusal hem de uluslararası boyutta topluma ayak uydurabilecek seviyeye gelebilmesini de mümkün kılabilir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Araştırmanın birinci alt probleminden elde edilen ilkökulda Sosyal Bilgiler araştırmalarının programın genel olarak incelenmesine yönelik olduğu, programın sahaya yansımalarına ilişkin inceleme çalışmalarının eksik olduğu sonucu doğrultusunda ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitimi çalışmalarında programın sahada uygulamasına dönük çalışmaların yapılması önerilebilir. Yöntem ve tekniklerin dijitalleşme çağına uygun olarak seçilmesi ile ilkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde kavram öğretimi ve kavram yanılgıları üzerine çalışmalar yapılabilir. Yapılan değer eğitimi çalışmalarının son dönemde dünyada gerçekleşen savaş, göç ve terör eylemlerinin artışı ile değer sorgulamasıyla ilişkili olduğu sonucundan hareketle, değer eğitiminde daha içe dönük ve toplumla bütünleşen, toplumun kültür öğelerini barındıran edebi eserlerle programın bütünleştirilmesi önerilebilir.
- İlkökulda Sosyal Bilgiler eğitiminde yapılan çalışmaların yöntemleri ve çalışma gruplarına ilişkin araştırmanın ikinci alt problemine yönelik sonuçlardan hareketle, kuram oluşturma ve etnografik desendeki araştırmalara ağırlık verilmesi önerilebilir. Bu noktada kısa süreli, görüş

alma, doküman inceleme çalışmalarının yanında uzun süreli, özellikle kültürel araştırmaların yapılması önerilebilir. Ayrıca bu araştırmalarda sadece öğretmenlerin değil, öğretmen-öğretmen adayları ve öğrencilerin de dahil olduğu çalışmalara ağırlık verilmesi, eylem araştırmalarında bu çalışma gruplarını bir araya getirecek etkinliklere yer verilmesi önerilebilir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinin belirtilmemesine ilişkin çıkan sonuçlardan hareketle, Sosyal Bilgiler’de nitel araştırma yöntem ve teknikleri konulu çalıştayların düzenlenmesi önerilebilir. Bu konuda lisans eğitiminde temelleri atılmak üzere, yüksek lisans ve doktora nitel araştırmalara ilişkin uygulamalı eğitimlerin verilmesi, uluslararası projeler ve değişim programları ile karşılaştırmalı nitel çalışmaların yapılması önerilebilir.

- Araştırmanın üçüncü alt probleminde veri analiz süreçlerinde Sosyal Bilgiler’in doğası gereği içerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerinin ön planda olduğu sonucundan hareketle Sosyal Bilgiler’de yapılacak araştırmalarda nicel araştırmalar ve sayısallaştırma yerine tasvirin ağırlıkta olduğu nitel çalışmalara ağırlık verilmesi önerilebilir. Araştırmada incelenen çalışmaların analiz yöntemlerinin belirtilmediği durumların söz konusu olduğu sonucundan hareketle bilgisayar destekli programlarla analize (Nvivo, MAXQDA) ilişkin eğitimler verilebilir. Ayrıca ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitimine ilişkin yapılacak nitel çalışmalarda araştırma sürecinin detaylıca anlatılması, çalışmalarda Sosyal Bilgiler’in ve nitel araştırmanın doğasına uygun olarak uyum yüzdesi yerine fikir uyumuna ağırlık verilmesi, veri çeşitlenmesine önem verilmesi önerilebilir.
- Araştırmanın dördüncü alt probleminden elde edilen sonuçlar doğrultusunda ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik program geliştirme çalışmalarında ülkelere has programların geliştirilmesi ve bu yapılırken ülkede yaşayan halkın gerçekliğinin göz önünde bulundurulması önerilebilir. Programın eğitimde 5.0 çağını temel alarak yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisine yer vermesi önerilebilir. Ayrıca ilkokulda Sosyal Bilgiler dersinde farklı disiplinlerin birleştirilmesi, dijitalleşen dünyanın gerektirdiği çeşitli yöntem ve tekniklerin uygulanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi önerilebilir. Bu noktada toplumun tüm paydaşlarının yer aldığı, kültür ve kültürel değerlerin ağırlıkta olduğu saha çalışmaları yapılabilir. Vatandaşlık eğitimine yönelik göç ve göçle gelen paradigmalardan dikkate alınarak, ilkokulda Sosyal Bilgiler eğitiminin yeniden düzenlenmesi önerilebilir.
- Araştırmanın beşinci alt probleminden elde edilen sonuçlar doğrultusunda ilkokulda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yapılan çalışmaların sonuç ve önerilerinin birbiri ile bağlantılı şekilde kurgulanması önerilebilir. Ayrıca öğretmen yetiştirme boyutunda eğitim fakülteleri ve ilkokulların işbirliği yaparak, eğitim fakültelerindeki “Sosyal Bilgiler Öğretimi” dersinin uygulamalı hale getirilmesi önerilebilir. Bu uygulamaların gerçek yaşamla bağlantıyı ve farklı disiplinlerle işbirliğini mümkün kılacak şekilde tasarlanması önerilebilir.
- Araştırmanın Türkçe ve İngilizce kaynaklar ve ilgili veri tabanlarında yapılan araştırma ile sınırlı olması sebebiyle, farklı dillerde ve farklı veri tabanlarında yapılacak taramalarla bu alandaki çalışmaların incelenmesi önerilebilir. Ayrıca, nitel ve nicel çalışmaları bir arada sunan karma yöntem çalışmalarının bu araştırmaya dahil edilmemesi sebebiyle, sadece bu alanda yapılmış karma yöntem çalışmalarını incelemeye yönelik yeni bir araştırmanın yapılması önerilebilir. Benzer şekilde bu alanda yapılmış nicel çalışmaların incelenmesine yönelik meta analiz yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- *Akar, C. ve Yalçın, D. (2017). İlkokul 4.sınıf sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabında yer alan kavramlar listesinin demokrasi ve çokkültürlülük kavramları açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(2), 435-450.
- *Akaydın, B. B. ve Kaya, S. (2015). Türkiye’de ilköğretim hayata bilgisi ve sosyal bilgiler alanında yapılan ve ulusal indeksli dergilerde yayınlanan araştırmalara yönelik bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 251-264.
- *Alarcon, J., Holmes, K. ve Bybee, E. (2015). Historical thinking inside the box: Preservice elementary teachers use journey boxes to craft counter narratives. *The Social Studies*, 106(4), 186-192.
- Albu, G. (2015). Primary school teachers and their values at the beginning of the XXI. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 187, 40-44.
- Atanur Baskan, G., Aydın, A. ve Madden, T. (2006). Türkiye’deki öğretmen yetiştirme sistemine karşılaştırmalı bir bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 35-42.
- Atik, A. (2006). *Yeni ilköğretim 1. kademe sosyal bilgiler programında yaratıcılık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- *Aybek, B. ve Aslan, S. (2016). An analysis of the units “I’m learning my past” and “the place where we live” in the social studies textbook related to critical thinking standards. *Eurasian Journal of Educational Research*, 65, 35-54.
- *Babini, K. (2013). *Has elementary social studies instruction become collateral damage of the no child left behind act?* (Yayımlanmamış doktora tezi). College of Professional Studies Northeastern University, Boston, Massachusetts, ABD.
- *Bal İncebacak, B. ve Tangülü, Z. (2015). Sosyal bilgiler öğretimi: öğretmenim “iyi ki var”. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 52-66.
- *Balbağ, N. L. ve Türkcan, B. (2017). İlkokul 4. sınıf öğrenci ve öğretmenlerinin küresel vatandaşlık algıları. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 8(2), 216-249. doi:10.17569/tojqi.270274
- Barr, R., Barth, J. ve Shermis, S. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası*. Ankara: Pegem Akademi.
- Barth, J. L. ve Shermis, S. S. (1970). Defining the social studies: An exploration of three traditions. *Social Studies*, 34, 743-750.
- *Basye, C. (2012). *Decision-making behaviors of pre service teachers as they plan for social studies in elementary classrooms* (Yayımlanmamış doktora tezi). Oregon State Üniversitesi, ABD.
- Becker, E. A., Easlon, E. J., Potter, S. C., Guzman-Alvarez, A., Spear, J. M., Facciotti, M. T. ... ve Pagliarulo, C. (2017). The effects of practice-based training on graduate teaching assistants' classroom practices. *CBE Life Sciences Education*, 16(4), 1-14. doi:10.1187/cbe.16-05-0162
- Bernard, B. (2004). *Fostering resiliency in kids: Protective factors in the family, school, and community*. East Lansing: University Outreach and Engagement.
- Bilgili, S. (2010). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- *Bolat, Y. (2016). *Kavram temelli disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanan ünitenin otantik değerlendirmesine yönelik bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- *Bozkurt, M. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi bağlamında küresel eğitime ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- *Brophy, J. ve Alleman, J. (2009). Meaningful social studies for elementary students. *Teachers and Teaching*, 15(3), 357-376.
- *Brownlee, J. L., Scholes, L., Walker, S. ve Johansson, E. (2016). Critical values education in the early years: Alignment of teachers' personal epistemologies and practices for active citizenship. *Teaching and Teacher Education*, 59, 261-273.

- Campbell, L. O. (2016). Concept mapping: An “instagram” of students’ thinking. *The Social Studies*, 107(2), 74-80.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Chu, Y. (2017). Twenty years of social studies textbook content analysis: Still “decidedly disappointing”? *The Social Studies*, 108(6), 229-241.
- *Coşkun, D. (2011). *İlköğretim birinci kademe 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- *Coşkun Keskin, S. (2012). Değer eğitiminde geçmişten günümüze bir ışık: “Aile bilgisi dersi” model önerisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23), 117-156.
- *Coşkun Keskin, S. ve Keskin, Y. (2009). Cumhuriyet dönemi ilkokul (ilköğretim 1. kademe) sosyal bilgiler ve onun kapsamına giren ders programlarında bir değer olarak “barış”ın yeri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 69-92.
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir, Çev.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- *Çatak, M. (2015). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 19(62), 69-94.
- Çürük, C. (2015). Kınalızade Ali Efendi ve vatandaşlık eğitimi. B. Ata (Ed.), *Kınalızade Ali Efendi’nin Ahlak-i Ala’i üzerine okumalar içinde* (s. 7-20). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- DeAngelis, K. J. ve Presley, J. B. (2011). Teacher qualifications and school climate: Examining their interrelationship for school improvement. *Leadership and Policy in Schools*, 10(1), 84-120. doi:10.1080/15700761003660642
- *Demir, M., Şahin, Ç. ve Tutkun, T. (2016). Sosyal bilgiler dersi için sınıf öğretmeni adaylarının münazara konusu oluşturma becerilerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 51-66.
- *Evertsson, J. (2015). History, nation and school inspections: The introduction of citizenship education in elementary schools in late nineteenth-century Sweden. *History of Education*, 44(3), 259-273.
- Garwood, J. D., McKenna, J. W., Roberts, G. J., Ciullo, S. ve Shin, M. (2019). Social studies content knowledge interventions for students with emotional and behavioral disorders: A meta-analysis. *Behavior Modification*, 1-30. doi:10.1177/0145445519834622
- *Gleeson, A. M. ve D'Souza, L. A. (2016). Reframing a social studies methods course: Preparing elementary teacher candidates for the common core. *The Social Studies*, 107(5), 1-6. doi:10.1080/00377996.2016.1192094
- Goodwin, A. L. ve Kosnik, C. (2013). Quality teacher educators = quality teachers? Conceptualizing essential domains of knowledge for those who teach teachers. *Teacher Development*, 17(3), 334-346. doi:10.1080/13664530.2013.813766
- Gudmundsdottir, G. B. ve Hatlevik, O. E. (2018). Newly qualified teachers’ professional digital competence: Implications for teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 41(2), 214-231. doi:10.1080/02619768.2017.1416085
- Gülmez, G. (2019). *Etken öğretmenliğin arkasında yatan faktörler: Bir yapısal eşitlik modellemesi çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- *Gülmüş, R. (2015). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi tarih konularında değer öğretimine ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- *Harrington, J. M. (2012). *Teachers think aloud about picture books for teaching social studies in the primary grades* (Yayımlanmamış doktora tezi). The Graduate School of the University of Minnesota, ABD.

- Huck, A. (2019). Elementary social studies content integration in CCLS: An analysis of content integration. *The Social Studies*, 110(1), 1-16.
- Jaiyeoba, A. (2011). Primary school teachers' knowledge of primary education. *The African Symposium: An Online Journal of The African Educational Research Network*, 11(1), 4-11.
- *Johnson, E. C., Liu, K. ve Goble, K. (2015). Mantle of the expert: Integrating dramatic inquiry and visual arts in social studies. *The Social Studies*, 106(5), 204-208.
- *Johnson, J. A. (2016). *Taking the "squeeze" off of social studies: A phenomenological study of teacher "curricular" autonomy and its effects on social studies instructional time* (Yayımlanmamış doktora tezi). The Graduate School at the University of Missouri-St. Louis, ABD.
- Kartal, A. ve Çağlayan, K. T. (2018). Disiplinlerden bir buket: SOFEM (sosyal bilimler-fen bilimleri-matematik) uygulaması. *Eğitim ve Bilim*, 43(196), 189-214.
- *Kartal, A. ve Turan, İ. (2015). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin zihin haritalarında vatandaşlık bilgileri ile ilgili kavram yanılgıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 34, 371-381.
- Kartal, A., Öksüz, Y., Baba Öztürk, M. ve Güven Demir, E. (2018). Sınıf öğretmeni adaylarının demokrasi algısı: Polonya-Türkiye karşılaştırması. *İlköğretim Online*, 17(2), 562-579.
- Kaz, V. (2013). *Cumhuriyetten günümüze ilköğretim 1. kademe sosyal bilgiler programlarının Türk devrimine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- *Koçoğlu, E. (2012). Cumhuriyetten günümüze insan hakları ve demokrasi kavramları açısından sosyal bilgiler dersi eğitim programının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 1-20.
- *Kurtdeğede Fidan, N. (2013). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi: Nitel bir araştırma. *International Journal of Social Science*, 6(3), 361-388.
- *Küçük, H. (2009). *İlköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin kültür kavramına dair görüşleri: Nitel bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- *Lund, A. K. (2012). *Third-grade students' historical thinking and the big history lesson* (Yayımlanmamış doktora tezi). Michigan State University, ABD.
- *McGill, A. B. E. (2012). *Aal a wi da wan?: Cultural education, heritage, and citizenship in the belizean state* (Yayımlanmamış doktora tezi). Indiana University, ABD.
- Mobley, K. ve Fischer, S. (2014). Ditching the desks: Kinesthetic learning in college classrooms. *The Social Studies*, 105(6), 301-309.
- National Council for the Social Studies. (2009). *Powerful and purposeful teaching and learning in the elementary school social studies*. <http://www.socialstudies.org/positions/powerfulandpurposeful> adresinden erişildi.
- Nayci, Ö. (2017). *Sosyal bilgiler öğretiminde ters yüz sınıf modeli uygulamasının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- *Omole, C. (2016). *Influences on curriculum and schooling in postcolonial kenya: A content analysis of primary social studies textbooks* (Yayımlanmamış doktora tezi). Graduate School of Binghamton University State University of New York, ABD.
- *Özbek Çelik, G. (2014). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğrenme ortamlarında portfolyo kullanımı: Bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özpinar, M. ve Sarpkaya, R. (2010). Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 17-29.
- Polat, S. ve Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 52-64.
- Priestley, M., Biesta, G. J. J. ve Robinson, S. (2015). Teacher agency: What is it and why does it matter?. R. Kneyber ve J. Evers (Ed.), *Flip the system: Changing education from the bottom up* içinde (s. 134-148). London: Routledge.

- *Ranshaw Sell, C. ve Griffin, K. (2017). Powerful social studies teaching with poetry and primary sources. *The Social Studies*, 108(1), 1-9.
- Schleicher, A. (2012). *Preparing teachers and developing school leaders for the 21st century*. Paris: OECD Publishing.
- Seefeldt, C., Castle, S. D. ve Falconer, R. D. (2014). *Social studies for the preschool/primary child*. USA: Pearson Publishing.
- *Selanik Ay, T. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde yerel toplum çalışmalarından yararlanma: Bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- *Selanik Ay, T. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitimde sivil toplum kuruluşlarından yararlanmaya ilişkin görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(23), 50-68.
- Sell, C. ve Griffin, K. (2017). Powerful social studies teaching with poetry and primary sources. *The Social Studies*, 108(1), 1-9.
- Sivesind, K. ve Westbury, I. (2016). State-based curriculum work and curriculum-making: Norway's Læreplanverket 1997. *Journal of Curriculum Studies*, 48(6), 766-782.
- Surendra, L. (2014). The role of education in promoting sustainable development and peace. *Education for peace and sustainable development* içinde (s. 26-40). New Delhi: MGIEP/UNESCO.
- *Şeyihoğlu, A. ve Kartal, A. (2010). Yapılandırmacı yaklaşım temelli ilköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde zihin haritalama tekniğine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1613-1656.
- *Şeyihoğlu, A. ve Kartal, A. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde zihin haritalama tekniğine ilişkin öğrenci görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(2), 111-131.
- *Taneri, A. ve Tangülü, Z. (2017). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sığınmacılara bakış açısının incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(25), 187-214.
- Tassinari, G. (1974). Social studies. L. Borghi (Ed.), *Perspectives in primary* içinde (s. 177-212). Netherlands: Martinus Nijhoff, The Hague.
- *Taymur, Z. A. (2015). *İlkokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma: Batman il örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi, Gaziantep.
- Tekışık, H. (1998). Sekiz yıllık zorunlu ilköğretimde öğretmen sorunu ve çözüm önerileri. *Çağdaş Eğitim*, 23(241), 1-8.
- Tuomi, I. (2018). *The impact of artificial intelligence on learning, teaching, and education*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC113226/jrc113226_jrcb4_the_impact_of_artificial_intelligence_on_learning_final_2.pdf adresinden erişildi.
- *Turan, İ. ve Kartal, A. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin doğal afetler konusu ile ilgili kavram yanılgıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 67-81.
- Tüfekci, A. ve Ural, A. (2015). *Tutkulu bir mücadele öğretmenlik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- *Ucus, S. (2018). Exploring creativity in social studies education for elementary grades: Teachers' opinions and interpretations. *Journal of Education and Learning*, 7(2), 111-125.
- URL1. (2018). *World economic forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/top-quotes-from-davos-on-the-future-of-education/> adresinden erişildi.
- *Ünal, F., ve Özmen, C. (2012). Türkiye Cumhuriyeti tarihi ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programlarında ailenin yeri ve öneminin değerlendirilmesi. *IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 3(5), 109-123.
- Yalçınkaya, E. ve Uslu, S. (2015). Sosyal bilgilerin tarihçesi ve temel eğitimdeki yeri. R. Sever (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 25-45). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17.

Ek 1. Ele Alınan Çalışmaların Listesi

Çalışma	Kodu
Brownlee, J. L., Scholes, L., Walker, S. ve Johansson, E. (2016)	SM1
Şeyihoğlu, A. ve Kartal, A. (2010)	SM2
Çatak, M. (2015)	UM3
Brophy, J. ve Alleman, J. (2009)	SM4
Evertsson, J. (2015)	SM5
Demir, M. K., Şahin, Ç. ve Tutkun, T. (2016)	TRM6
Bal İncebacak, B. ve Tangülü, Z. (2015)	UTM7
Coşkun Keskin, S. ve Keskin, Y. (2009)	UTM8
Coşkun Keskin, S. (2012)	UTM9
Koçoğlu, E. (2012)	UTM10
Ünal, F. ve Özmen, C. (2012)	UM11
Turan, İ. ve Kartal, A. (2012)	UTM12
Kartal, A. ve Turan, İ. (2015)	UTM13
Şeyihoğlu, A. ve Kartal, A. (2013)	UTM14
Taymur, Z. A. (2015)	TZYL15
Gülmüş, R. (2015)	TZYL16
Ranshaw Sell, C. ve Griffin, K. (2017)	ISI17
Gleeson, A. M. ve D'Souza, L. A. (2016)	ISI18
Johnson, E. J., Liu, K. ve Goble, K. (2015)	ISI19
Alarcon, J., Holmes, K. ve Bybee, E. (2015)	ISI20
Bozkurt, M. (2013)	TZYL21
Coşkun, D. (2011)	TZYL22
Bolat, Y. (2016)	TZD23
Özbek Çelik, G. (2014)	TZYL24
Selanik Ay, T. (2010)	TZD25
Küçük, H. (2009)	TZYL26
Kurtdede Fidan, N. (2013)	UTM27
Ucus, S. (2018)	ISI28
Taneri, A. ve Tangülü, Z. (2017)	UTM29
Akar, C. ve Yalçın, D. (2017)	UTM30
Balbağ, N. L. ve Türkcan, B. (2017)	UTM31
Aybek, B. ve Aslan, S. (2016)	ISI32
Selanik Ay, T. (2016)	UTM33
Akaydın, B. B. ve Kaya, S. (2015)	UTM34
Johnson, J. A. (2016)	UTZD35
McGill, A. B. E. (2012)	UTZD36
Basye, C. (2012)	UTZD37
Babini, K. C. (2013)	UTZD38
Omole, C. (2016)	UTZD39
Harrington, J. M. (2012)	UTZD40
Lund, A. K. (2012)	UTZD41